

IZR. TANÜGYI ÉRTESELTŐ

Felelős szerkesztő: Stern Ábrahám.

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korcna. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési penzek és tagsági díjak Györi Adolf egyesületi pénztárhoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. A szerkesztőség címe: VII., Wesselényi-utca 44.

Tartalom: Felhívás tagtársainkhoz a visszautasított államsegélyek ügyében. — Mezőgazdasági oktatás felekezeti iskoláinkban. Irta: *Lantos Simon*. — Londoni jegyzetek. Irta: *dr. Málnai Mihály*. — Kisebb közlemények. a) Belföld. Közli: *Pintér Zsigmond*. b) Külföld. Közli *Rózsa Ede*. — Nekrológ: *Munk Béla*. Irta: *Pintér Zsigmond*. — Könyvismertetések — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Felhívás tagtársainkhoz

a visszautasított államsegélykérvények ügyében.

Az oly rég óhajtott megnyugvás és a hivatásunkhoz oly szükséges lelki nyugalom csak nem akar meghonosodni a zsidó tanító házában. Ujabb és újabb méltánytalanságok fájó sebet ütnek kartársainkon és mindazokon, kiknek szívükön fekszik a zsidó tanítóság sorsa. Még el sem ült az a vihar, melyet az 1907. XXVII. t.-c. szükkeblősége keltett, a végrehajtásban mutatkozó méltánytalan irányzat újabb és újabb keserűséget okoz, mely esetről-esetre fokozódik. Mert sajnos, alig van olyan többtagu tantestület, melynek egyik vagy másik tagja az államsegélyért benyújtott kérvény részleges visszautasítása miatt el nem esett volna ez idő szerint az 1907. XXVII. t.-c. nagyon is szűken mért előnyeitől. Az ország minden részéből kapunk panaszokat, hétről-hétre érkeznek hozzánk kétségbeesetten jajveszéklő levelek, mindannak ellenére, amit ez ügyben már tettünk.

Amint t. tagtársaink tudják, annak idejében memorandumba foglaltuk az első visszautasítások részletes történetét, a törvény szövegéből és az életből merített érvekkel nyomósan bizonyítottuk a visszautasítások jogtalanságát, helytelenségét és a zsidó felekezeti tanügyre kiható, romboló hatásukat, küldött-ségileg felhívtuk a vallás- és közoktatásügyi miniszter figyelmét ez esetekre, de úgy látszik, — csekély kivétellel — hiába, mert a visszautasítottak száma egyre szaporodik és e méltánytalanságnak következményei mind szélesebb körben válnak érezhetővé.

De, sajnos, nem ismerjük a tényeket teljes részletességgel. Tagtársaink legtöbbje ugyan panaszos levéllel fordul hozzánk, segítséget kér, de vagy nem ismertetik ügyüket olyan tárgyilagos részletességgel, amint az kívánatos volna, vagy pedig megelégszenek az első panaszos levéllel és az ügy

további fejleményeiről, vagy a végső döntésről nem adnak hirt. Legszembetűnőbb azok az esetek, mikor tagtársaink kérelmére utánajárunk ügyüknek, minden rendelkezésre álló eszközzel segítségükre sietünk, s az illető kartársaink még arra sem érdemesítenek bennünket, hogy a döntést közöljék velünk; akkor legkevésbé, ha az kedvező. Főképpen ez a körülmény az oka, hogy nem vagyunk az ügyekről úgy tájékozódva, ahogy szükséges volna. Érezzük, hogy tétlenül nem nézhetjük azt a rombolást és sok keserőséget, melyet a visszautasítások okoznak, de nem tehetünk semmit, legalább addig, míg minden egyes ilyen ügyről tiszta, világos képet nem nyertünk.

A kárvallottak érdekében de éppúgy, a zsidó iskolák fenmaradásának mindegyikünk előtt szent ügye érdekében fordulunk tehát hozzátok k. kartársaim azzal a kérelemmel, hogy az államsegélyek ügyében lehetőleg gyorsan, de mindenesetre legrészletesebben informáljátok bennünket. Adatokat kérünk akkor is, ha a tanítótestület minden tagja megkapta a törvény szerint őt megillető és kért államsegélyt. De még inkább azok az esetek érdekelnek bennünket, mikor a miniszterium akár első ízben, akár felfolyamodás után kétszer is visszautasította az államsegélyt kérő folyamodványt. Ily esetekben bő tudósítást kérünk, mely kiterjeszkedik az illető iskola és tantestület minden viszonyára, de főképpen a visszautasítás okára. Legjobb, ha tagtársaink az *elutasító végzések szószerinti szövegét másolatban megküldik* nekünk. Mert csakis akkor, ha *minden visszautasításról hiteles adatok* alapján tudomást szereztünk, csak akkor lehetünk abban a helyzetben, hogy egyesületünk egész tekintélyét latba vethessük az illető kárvallottak érdekében, csak akkor kereshetjük majd azokat az eszközöket, mellyel a zsidó iskoláról és a zsidó tanítóságról ezt a meg nem érdemelt és méltánytalan csapást elhárítsuk.

Egy dolgot már is tapasztaltunk. Az elutasítás legtöbb esetben az okból történt, mert a két vagy többtanítós iskolákban kevés volt a tanulók létszáma, vagyis nem annyi, hogy minden tanítóra legalább 40 tanuló jutott volna. A közelmúlt napokban egy ilyen eklatáns esetről kaptunk hirt:

Egy felvidéki, régi, jó hírnevű iskolában, hol a tanulók létszáma 117, a hitközség — tekintettel a kis létszámra és arra, hogy ez okból már nagyszámmal történtek elutasítások — nem mind a *négy* tanító, hanem csak *három* tanító részére kért államsegélyt. És a miniszterium mit tett? Bár az iratokból láthatta, hogy négy tanító közül csak három részére kért az iskolafentartó fizetés- és korpótlékkiegészítést, — csak kettőnek adta meg az államsegélyt, a harmadiknak nem; a megokolás pedig az ismert sablon volt.

Tagtársaink emlékezhetnek, hogy nem egy ízben mutattunk rá, hogy ez a megokolás kulturelles, régi osztott iskolákat osztályösszevonásra kényszerít; méltánytalan, mert jogtalanul külömbséget tesz egyenlő jogú tanítók között; nem számol a zsidó felekezet sajátos viszonyaival, sem pedig a zsidó tanítóság létérdekével, de mindennekfelett törvényellenes, mert erről a 40-es kulcsról sem a törvény, sem az Utasítások egy szót sem szólnak. Semmiképpen sem nyugodhatunk tehát bele ez ügyeknek illetően való elintézésébe. Sőt ellenkezőleg, minden rendelkezésre álló eszközt meg kell ragadnunk, hogy a miniszteriumot rábirjuk, hogy e végzéseket megváltoztassa.

De ehhez első sorban az szükséges, hogy tisztán lássunk. Szükséges, hogy minden egyes eset tudomásunkra jusson és annak minden részletét a valósághoz hiven részletesen ismerjük.

Ez a célja ennek a felhívásnak. Reméljük, hogy tagtársaink, de első sorban a kárvallottak intencióinkat értékelni tudják majd és minden részletre kiterjedő tudósításaikkal mielőbb tájékoztatni fognak bennünket, saját és a zsidó iskolaügy érdekében.

Mezőgazdasági oktatás felekezeti iskoláinkban.

Felolvastatott a pécsvidéki körnek f. é. aug. hó 10-én Marcaliban tartott ülésén.

Mint tudjuk, a természetben semmisenem állandó. A forrongó erő zsibbadtságot nem ismer, folytonosan munkálkodik és mint a nyári vihar a levegőt — eszméket és elveket tisztít, hogy az egyedeket, majd az egész társadalmat a tökéletesség felé vezesse.

A népiskolák tananyaga fölött folytatott eszmecsere a legutóbbi 10 év alatt meglehetősen eredményes volt, s ha az eredményt nem is mondhatjuk még tökéletesnek, de annyit koncedálhatunk, hogy a haladás terén mozgunk és közeledünk az ideális népoktatás felé.

Hallunk ugyan még most is panaszt a népiskola rendszeréről; egyfelől a túlterhelés, másfelől pedig az újabb és újabb tananyagnak a népiskola keretébe való beiktatásáról, de azért a pedagógusok belátják, hogy tantervünk idealismusa és a megtestesített valóság között fenálló és nem ignorálható ellentét hova-tovább szűkebb körre szorul, elenyészőben van.

A népiskolák vezető tényezői közt, a tantárgyakra vonatkozólag, nagy elvi ellentétet ma már nem igen észlelünk. Mert azzal tisztában vagyunk, hogy minden egyes tantárgynak meg van a maga létjogosultsága. Egyiket a hagyomány, másikat gazdasági állapotaink, ismét másokat az szentesít, hogy a kedély és lélek nemesítését célozzák, míg végre, amit tán először kellett volna mondanom, vannak olyanok, melyek az egészségügyet szolgálják. Tehát, mindezek jogosan vannak a népiskolai tananyag közé iktatva.

A népiskolai tantárgyak közt szerepel a mezőgazdaság és a kertészet oktatása is.

S ha figyelembe vesszük, hogy hazánk népe ex offo a földmivelésre van utalva, igazán csodálnunk kell azt, hogy népoktatási tantervünk ezen ága eddig ily lagymatag elbánásban részesült és sok helyt még ma is részesül.

Felekezeti iskoláinkról még az irigység sem mondhatja, hogy nem felelnek meg a modern kultúra követelményeinek. Sőt bátran, minden öndicsékvés nélkül mondhatjuk, hogy iskoláink, mint ezt fölöttes hatóságaink is elismerik, a legjobbak közé tartoznak. De azt is be kell vallanunk, s ez talán sajátságos viszonyainknak a kifolyása, hogy a zsidó iskolák eddig túlságosan sokat foglalkoztak a szellemi kiképzéssel, míg a testi nevelést, a kézügyességet, a mezei gazdálkodást és a kertészetet teljesen elhanyagolták, s így növendékeiket leginkább a tudományos vagy a kereskedelmi pályára utalták. És mint-hogy hitsorsosaink legnagyobb százalékaik e pályán vannak, ez adja ellenségeink szájába azon keserű — bár nem igaz vádat, hogy a zsidóság inproduktív munkát végez.

Nem akarok most arra kiterjeszkedni, hogy mi okozta azt, hogy a zsidó, mely hajdan a legkitünőbb földmivelő és állattenyésztő nép volt, cserberelő és kereskedővé vált, de viszont azt is el kell ismernie mindenkinek és ezt a történet is igazolja, hogy mindenütt, ahol a zsidóság megtelepedett, azon volt,

hogy hazájának iparát és kereskedelmét felvirágoztassa és a kulturának, a tudománynak és művészetnek is fontos tényezőjévé lett.

Nem áll tehát az a vád, hogy a zsidóság inproduktív munkát végez, valamint az sem, hogy csak a szellemi téren bír boldogulni. Megállja a zsidóság a helyét a fizikai munkában is.

Nézzük csak meg a szentföldi és argentinai zsidó-földmives telepeket, melyek rövid néhány év előtt keletkeztek és ahol ma zsidó vallású szántóvető és kaszálók dalaitól visszhangzik a rét és mező és azok törik az ős ugart, fogják az ekeszarvát, akik még néhány évvel ezelőtt handlérozó szegény zsidók voltak; ma boldog és megelégedett földmivesek.

Nem áll tehát az a vád, hogy a zsidó nem alkalmas a fizikai munkára, s hogy a kereskedelemre predesztinálva van. Én legalább nem hiszem és úgy gondolom, hogy mindazok, akik a zsidóság szívós és kitartó akaraterejét ismerik, ugyan ezt a hitet vallják. Erre mutat az is, hogy jobbaink szövetkezve megalkották az „*Izr Kézmű- és Földmives-egyesületet*“, melynek egyedi célja, hogy a zsidó ifjak iparos- és földmivesekké való kiképzését elősegítse és támogassa. Ez egyesület közhasznú, zajtalan működését felekezeti története egykor arany betűkkel fogja megörökíteni. Csak az kár, hogy a vidéki hitsorsosaink és községeink nem akarják ez egyesület kulturális, közgazdasági és felekezeti viszonyainkra messze kiható munkálkodását felismerni és kellő támogatással honorálni.

Pedig az idő jele tényleg arra mutat, hogy a zsidóságnak, ha mint felekezet továbbra is fenn akar maradni, szívvel-lélekkel csatlakoznia kell a Földművelési egyesülethez és ennek törekvéseihez. Ne legyen egyetlen egy zsidó hitközség és zsidó jótékony egyesület, amely nem tagja ez egyesületnek, mert csak így lesz képes feladatának megfelelni és minél több iparos és földművelő növendéket taníttatni és támogatni.

Hogy a zsidó ifjúság minél nagyobb számmal lépjen az iparos és földművelő pályára, erre a kényszerűség utal bennünket, mert mint látjuk, a kereskedelem, különösen a kisebb helységekből eddig viruló közvetítő és kiskereskedelem ma már nem nyújt biztos megélhetést; a különféle szövetkezetek a meglévő kereskedéseket veszélyeztetik, sok helyen pedig tönkre is tették. Nem akarok ezen szövetkezetek káros hatásáról beszélni, minthogy az értekezésem tárgyán kívül esik, de mint intő jelt fel kellett említenem és hangsúlyoznom kell azt is, hogy itt az ideje az irányváltásra, hogy nem csak a szellemi kiképzésre fektessünk súlyt, hanem azon legyünk, hogy növendékeinket a földművelés, kertészet és ipari pályára is előkészítsük. Azon legyünk, hogy mikor iskoláinkból kikerülnek, ép oly ügyesen forgassák a kapát és kaszát, mint a mily jól megállják most helyüket a tudományos és kereskedői pályán.

De hogyan és miképp történjék ez irányváltás, hangzik egyfelül; míg más oldalról az a kérdés toltul fülembe: mit tehet a zsidó iskola a földművelés érdekében? Hisz a zsidó tanítók legnagyobb része *Földnélküli Jánosok* és a zsidó eklézsiák legtöbbször is föld nélkül szükölködnek.

S még is reánk, Földnélküli Jánosokra vár az a misszió, hogy a zsidó népet visszavezessük ősi foglalkozásához, a földműveléshez és állattenyésztéshez. Nehéz dolog; belátom azt magam is, de nem kivihetetlen.

Teljes pozitív irányt, melyet követnünk kell, nem is tudok kijelölni; ahhoz sokkal nagyobb tudás és szakismeret kell, mint a mivel én rendelkezem; más oldalról pedig az eszme is sokkal újabb keletű, semhogy már kiforrtnak és leszűrődöttnek mondhatnók. Mivel pedig a dolog sürgős, habár jól tudom, hogy nem nyújthatok teljes, tökéletes útmutatást, elmondom, hogy miképp kell iskoláinkat e cél szemmel tartásával vezetni és mit kell tennünk, hogy e célt el is érthessük.

Reformálni kell természetrajzoktatásunkat. Ne legyen az csak száraz anyaghalmoz, hanem iparkodjunk azt a gyermekkel a közvetlen szemlélés által megkedveltetni. Vezessük ki őket minél gyakrabban a szabadba és már az alsó osztályokban keltsük fel az érdeklődést a természet iránt és ismer-tessük meg velük a hasznos és káros növényeket; sőt még a helyet is, ahol azok tenyésznek. De mindez csak az elméleti rész és ez az elénk tűzött célt meg nem valósítja, csak előkészíti. Már pedig én úgy óhajtom a zsidó növen-dékeket nevelni, hogy azoknál az elmélet szorosán egybekapcsolódjék a gya-korlattal. Evégből szükségesnek találom, hogy minden iskola egy kis darab kerttel legyen ellátva és minden növendéknek jelöltessék ki egy kis darab föld, melyet a tanító felügyelete és szakszerű vezetése mellett megművel. Attól ne féljünk, hogy ez a gyermekre unottá vagy terhessé váljék. Tapaszta-latból tudom, hogy mily lelki örömet okoz a gyermeknek, mikor egy általa ültetett virágot virulni lát, vagy egy általa szemzett vagy oltott fa első gyümölcsöt megérlelte. Azon sem kell aggódnunk, hogy fizikailag megeről-tetik magukat, mert hetenkint egy-két órai ásás, kapálás, gyomlálás, oltás és szemzés bizvást 10—12 éves gyermekeknek is lehet foglalkozásuk. De a tanítóra sem terhes, mert a szabadban beszélgetés és munkálkodás közben sokkal többet taníthat a kertészetből és földművelésből egy fél óra alatt, mint az iskola falai közt heteken át és az eredmény is maradandóbb lesz. Mind-azon munkálatoknak, miket a gyermekkel végeztetünk, a központja a tanító legyen és az ő vezetése alatt folyjon a munkálkodás. A mezőgazdálkodás oktatását a többi tantárgyak közt önállóság illeti meg, de természetesen nem volna tanácsos a többiektől teljesen függetleníteni, hanem össze kell azokkal kapcsolni, hogy mikép, azt az arra termelt tanító magától is mindenkor kita-lálja. Én csak azt mondom, hogy nemesak céljában, hanem a tanítás mód-jában is fel kell keresnünk azon érintkezési pontokat, melyben a többi tan-tárgyakkal összekapcsolhatjuk a mezői munkálkodást és kertészetet. Ily módon vélem én elérhetőnek azt, hogy növendékeinknek minden tehetségét harmo-nikusan fejlesztve, közeledjünk az emberiség tökéletes eseménye felé és Rous-seau szavai szerint majdan a mi növendékeinkre is mondhatják: „*Dolgozik mint egy paraszt, és gondolkodik mint egy bölcs.*“

S hogy ez megvalósítható legyen bátor vagyok a tisztelt körülés elé a következő indítványt betérjeszteni:

Mondja ki az *Orsz. Izr. Tanító-Egyesület, Somogy-Baranya és Tolna-megyei fiókköre*, hogy a megváltozott viszonyoknál fogva szükségesnek találja, hogy a zsidó iskolákban a földművelés és kertészet intenzív módon tanít-essék; és

e célból minden iskola kerttel legyen ellátva, hogy ott a növendékek gyakorlati oktatást nyerhessenek.

Tudva azt, hogy a zsidó hitközségek szegények, kerestessék meg az *Országos Közalap* és az *Izr. Kézmű és Földművelési egyesület*, hogy a zsidó hitközséget akár hosszú lejáratu kölcsön útján, akár más úton-módon támogassák, hogy ezáltal lehetővé váljon, hogy a községek művelésre alkalmas telket vásárolhassanak iskolájuk mellé;

kerestessék meg a vallás- és közoktatásügyi miniszterium, hogy az éven-kint rendezett gazdasági póttanfolyamokra a zsidó tanítókat minél nagyobb számban felvegye gyakorlati kiképzés végett; s végül

iparkodjék minden zsidó tanító minél több tagot szerezni az *Izr. Kézmű és Földművelési Egyesületnek*, hogy ez annál hathatósabban támogathassa törekvésünket.

Lantos Simon.

Londoni jegyzetek.

Nem tanulmányt, hanem csak némi jegyzeteket bocsátok t. kartársaim rendelkezésére, mert 4 heti londoni tartózkodás kevés arra, hogy az ember az angol tanügyről alapos információkat szerezzen. A praktikus angolok, kiknek önállóságát annyira bémuljuk, alapos tudomást szereznek arról, mi történik külföldön. A Journal of Education állandó rovatokban röviden, de nagyon világosan tájékoztat a külföldi tanügyi mozgalmakról, a kormány pedig jelentéseket ad ki a világ minden országáról, még Magyarországról is. A magyar tanügyet ismertető cikket ugyan nem láttam, de íróját ismerem, tudom hogy itt járt Budapesten és jó forrásokból merítette információit.

Ne gondoljuk, hogy minden jó, ami angol. Igaz, hogy az angol tanítók jobban vannak díjazva mint pl. a franciák, de állásuk nem oly biztos, a nyugdíj meg nagyon rossz. De bennünket itt csak az érdekel, mi jó, mit lehetne esetleg nálunk utánózni. Az angol tanítónak az előhaladás útja nincs úgy elvágva mint nálunk. Ez mindennek előtt az angol tanfelügyelet rendszerén alapul. A tanfelügyelőnek az iskolai adminisztrációval nincs semmi dolga. Ezt a megyei és városi hatóságok végzik el. Az ő dolguk a tanítók alkalmazása, elbocsátása, fizetése, iskolaépület stb. A tanfelügyelő pedagógus, aki ellenőrzi, hogy a tanítás eredményes-e. Az iskolák t. i. államsegélyben részesülnek, de csak akkor, ha a tanfelügyelő jelentése előnyös. A tanfelügyelők tanácsot adnak a tanítónak és a kormány számára jelentéseket írnak. E jelentések némelyike ki van nyomtatva és nagyon tanulságos. A Schoolmistress c. lap hétről-hétre közöl jelentéseket tanfelügyelői látogatásokról, melyeket a tanítók nagy haszonnal olvasnak. A jó buzgó és képes tanító érdemei így napfényre kerülnek és ezek alapján biztos előhaladásra számíthat. Bizonyítványt is kaphat működéséről, ennek értéke a tanfelügyelő hírnevétől függ.

De nyitva áll a tanító előtt a továbbképzés legfőbb forrása, az egyetem. Londonban nem a középiskola, hanem az egyetem vizsgálja meg, hogy a tanuló érett-e fölvételre. E fölvételi vizsgát 16 éves korban lehet letenni. Különben nálunk is, ha valaki májusban 16 éves, már júniusban maturálhat és szeptemberben az egyetemre beiratkozhatik.

Az angol tanítóképzőbe pedig csak 18 éves korában lehet belépni, tehát még érettebbek mint az egyetemi hallgatók, a kurzus pedig 2 évig tart.

Már most a londoni egyetemen nem kérdik, ki hol tanult, hanem aki a vizsgát kiállja, az egyetemi fokot kap.

Következő vizsgák vannak: I. Az érettségi vizsgálat (matriculation examination), ezt már 16 éves korban teheti és ennek alapján tanítóképzőbe is beiratkozhatik.

II. A Bachelor (becsler) vizsgálat. Ezt a matriculációs vizsga után 3 évre teheti le, akár járt az egyetemre, akár nem; teljesen mindegy minő úton-módon tanult. Van irodalmi és természettudományi bachelor. Ha valaki nem elégszik meg az egyszerű levizsgálással, hanem kitüntetéssel akar vizsgázni, nem 3, hanem 4 évet kell rászánnia.

Hát a tanító hol készüljön erre a vizsgára? Midenekelőtt vannak magán intézetek, melyek levelezés útján tanítanak, tehát a magántanulást megkönnyítik.

De ennél fontosabb, hogy az egyetemen esti tanfolyamok vannak, este 7—10-ig, amelyeken a jelentkezőket pontosan előírt tanterv és órarend szerint, direkt a vizsgákra előkészítik. Az East-Londoni College-ben, a titkár azt mondta nekem, hogy 300—400 tanító van beírva.

III. A ki még két évig tovább tanul, megszerezheti a Master (magister) fokot. De ez már oly magas fok, hogy a legtöbb egyetemi tanárnak sincs más. Van ugyan még Doctor fok is, de ezt csak nagy ritkán és nagy tudo-

mányos érdemek alapján lehet elnyerni és a legtöbb egyetemi tanárnak is csak németországi doktorátusa van, melyet sokkal könnyebb megszerezni, könnyebben mint az angol Master fokot. E doktor fokra tehát még akkor sincs szükség, ha az ember egyetemi tanárságra aspirál. Így John Adams, a londoni egyetem paed. tanára és hírneves ember, nem doktor.

A fiatal tanító tehát, aki szegénysége miatt nem folytathatja tanulmányait, hanem kénytelen állást vállalni, este dolgozhatik továbbképzésen. Fiatal ember megbirja ezt a munkát annál is inkább, mert kávéházba nem járhat, mivel nincs.

De mit tegyen a vidéki tanító?

Ha vasakarató ember, az említett magánintézetek segélyével levelezés útján tanulhat, de az egyetemek minden nyáron tartanak nyári tanfolyamokat is. Ha ezeket látogatja és vizsgálatokat tesz, nem 3 év alatt, hanem hosszabb időben mégis célhoz juthat.

Ennek a fáradságnak azután meg van a gyümölcse, mert magasabb kvalifikációval jobb állásba juthat. Megismerkedtem Mr. Bowmann-nal, aki a Jewish Free School igazgatója. És egy óriási nagy zsidó iskola, többnyire a szegény orosz zsidók látogatják tandíjmentesen; a tanulók száma több mint 2000. — Mr. Bowmann Master fokkal bir, tehát képesítve van középiskolai tanárságra, sőt igazgatói fokra is. Nem tudom mennyi a fizetése. De Londonban az igazgatókat az iskola nagysága szerint fizetik. 200 tanulóig 3600 K, 400 tanulóig 4800 K.-tól 7200 K.-ig, 400-on fölül 7200—9600 K.-ig fizetnek. Bizonyos, hogy a jobb kvalifikációval bírónak adják a jobb iskolákat, esetleg tanfelügyelőséget. London főtanfelügyelője 24.000 K. fizetést húz.

Ime a tanítók továbbképzésének itt van értelme; továbbképzésnek, mely nem jár előnnyel, előhaladással, nincs semmi értelme.

Sajnos, nálunk az egyetemnek nem méltóztatik az állásban levő tanítóig leereszkedni és a törekvő tanítót magához felemelni. Nem marad más hátra, mint hogy a tanítók álljanak össze és segítsenek magukon. A tanítói oklevél alapján érettségi vizsgára kell őket bocsátani. Alkossanak egy kört, melynek célja az érettségire való előkészület, rendezzenek be esti tanfolyamokat pontos órarenddel. Fognak akadni középiskolai tanárok, akik hetenkint egy-két órát díjtalanul tanítanak majd; de még talán jobb volna, ha a résztvevők némi díjat fizetnek; így csak komoly, törekvő elemek fognak jelentkezni.

Azután iratkozzanak be az egyetemre, hallgassanak ott előadásokat, mikor szabad idejük van, este pedig tartsanak rendszeres összejöveteleket arra való férfiak vezetése alatt, hogy a készülés ne egészen magánúton történjék; így kitartással célt fognak érni, ha nem is oly könnyen mint angol kollegáink.

Nemcsak egyetemi, hanem esetleg polgári iskolai tanítóvizsgára is jobban lehetne így készülni, mint tisztán magánúton.

Ezek a gondolatok támadtak angolországi tartózkodásom alatt. Lássák k. kartársaim, hogy praktikusok-e, keresztülvitelükben csekély erőmhez képest szívesen állok szolgálatukra.

Dr. Málnai Mihály.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

a) Belföld.

Adalékok a tanító etikájából. *A jókedv az iskolában* A „Máramarosi Ált. Tanítóegyesület hivatalos lapjának a Nevelés“-nek szeptemberi számában dr. Wald-*apfel* János budapesti gyak. isk. gymn. tanár hivatott tollából a következő cikk jelent meg, mely érdemes arra, hogy egészében a mi lapunkban is lenyomassuk:

A jókedv az erények szülőanyja.
Goethe.

„Nem mindenkinek adatott ugyan, hogy édes anyjától oly „vig természet“-et (Frohnatur) örököljön, mint a Frau Ajanak, e páratlanul szeretetre méltó nőnek geniális

fia, de a fent mottóul irt mondásáról elmélkedhetik mindenki és igazságát szívébe vés-
heti. S vésse szívébe mindenekelőtt a tanító, akinek feladata, hogy a maga erényeit
növendékei erényeinek szülőjévé tegye.

„La gaga scienza“-nak, „jókedvű tudomány“-nak szeretném a paedagógiát
nevezni, a jókedv művészetének a nevelés művészetét, a jókedv mesterségének a
tanítás mesterségét. Minél komolyabbnak veszi valaki e művészetet, e mesterséget,
annál vigabbnak kellene lennie, mikor gyakorolja. Csak a jókedvből fakad az igazi
szellemi erő, a kedv minden jóhoz és széphez. Amit a gyermek jókedv nélkül tesz
ke tanul, az nyomja és köti; amit jókedvvel tesz, az emeli lelkét, az szárnyat ad
képzeletének, erőt akaratának.

Ha imát szerkesztenék a tanító részére, nem tudnék jobbat, mint nemzeti
imánk variálásával ezt: Isten áldd meg a tanítót jókedvvel! Előbb van ott a nemzeti
imában is a jókedv és csak utána következik a bőség, s előbbre való a tanító javai
között is a jókedv, mint a bőség tudományban és methodikai ügyességben. Abban
a tanteremben, melyben a tanítónak az a nagy földi boldogság jut osztályrészül,
hogy fiatal lelkeket nevelhet a biblia igéjének és Homeros igézetének, Arany komoly
ságának és Goethe búbájának, a történelem lelkének és a természet szellemének
megértésére és megérzésére, más ne uralkodjék, mint a jókedv. A tanuló jókedvét
tartsa ébren, vagy, ha szükséges, keltse fel a tanítónak igazi, nemes jókedve, mely
épolly ellensége a nagyképűségnek, mint a léhaságnak, a keserűséget keltő gúnyoló-
dásnak, mint a hahotát fakasztó élceldésnek, a hatást hajhászó álpáthosnak, mint a
gondolatot megfojtó unalomnak.

Jókedvű tanítókat adj, óh Istenem, népemnek és meg lesznek áldva a magyar
gyermek és majdan a magyar férfiak és magyar asszonyok is jó kedvvel, nagy
gondolatok és nagy tettek e tiszta forrásával.

A gyermekeknek jussuk van a mi jókedvünkre, tanítótársaim. Ez az ő köteles
részük, melyet ha meg nem adunk nekik, nagyot vétettünk ellenük.

S mielőtt belépünk abba a szent hajlékba, melynek iskola a neve, és minden-
esetre, mielőtt belépünk abba a terembe, melyben tanítani, azaz nevelni, vagyis lel-
keket növelni akarunk, hagyjunk a küszöbön kívül minden rossz kedvet, minden
komorságot, minden savanyúságot, minden epésséget.

Oh tudom, hogy ez nem mindig könnyű. Hiszen hányszor követ — úgyszólván — az
iskola bejárójáig az élet gyötrő gondja, hányszor üldöz — úgyszólván — a tanterem küszö-
béig kicsinyes embertársainknak, néha, fájdalom, még tanítótársainknak is bántó
gonoszága — de a mint azon a küszöbön átléptünk és üdvözlésünkre felemelkedik
az a régen ismert és mégis mindennap új gyermekereg, erős akarattal le kell
ráznunk vállunkról mindent, ami nyom, ki kell ráznunk lelkünkben mindent, ami jó
kedvünket rontja és ha maradt még a rossz kedvből egy kis maradék a lelkünkben,
mártasuk szemünket mélyen az előttünk csillogó gyermekszem-tengerbe és merítsünk
ami lelkünknek a gyermekekből üdeséget és frissiséget. A jókedvnek így meg kell
jönnie. Belül rángatózhatnak még egy-két pillanatig a zakla ott idegek, rándulhat
még egyet a fájó lélek, de ha a gyermekszemek Lethéjében megfürdött, el fog
tűnni az igazi nevelő lelkéből a rossz kedvnek utolsó nyoma, s ott fog állani a
gyermek sorai előtt ő is ragyogó szemmel, derült szívvvel, jó kedvvel — hiszen
még csak egy-két perc és a legnagyobb boldogság lesz osztályrésze: tanítani fog
gyermekeket a biblia igéjének, Homeros igézetének, Arany mélységének, Goethe
búbájának, a történelemben nyilatkozó erkölcsnek, a természetben jelentkező ener-
giának megértésére.

S ennek napról-napra, mindig úgy kell lennie. Állandóan és egyenletesen. Nem
úgy értem, hogy a tanító mindig édeskésen mosolygó bábu legyen. Ott az iskola
falai között, a gyermekek életével kapcsolatban is van sokszor ok a szomorúságra,
a bánatra, néha a megbotrátkozásra és a haragra is. S a tanár részt fog venni a
közös szomorúságban, haragja csészéjét ki fogja önteni arra a kis bünösre, aki a
közösség ellen vétkezett — bánkódni vagy büntetni fog avval a nemes egyszerűség-
gel, avval a természetes méltósággal, mely az igaz lelkeket jellemzi, és mihelyt a
közös szomorúság elült, a harag zivatara elmúlt, megint jókedvű, megint derült lesz.
Azt értem állandóságon és egyenletességen, hogy óvakodni fog a szeszélyességtől,
minden sikeres nevelésnek e kártékony kerékkötőjétől. Nincs rútabb dolog az isko-
lában, mint mikor a gyermekek avval az éles, kutató szemükkel, naivságában biztos
psychológiájukkal azt lesik, hogy milyen kedve van ma a tanítónak és a szerint

igazgatják saját jókedvük gyepelőjét, szabadjára eresztik vagy szorosra húzzák a szerint, amint annak a tanári kedvnek az ő meteorologiai jóslatuk „derült“-et vagy „borus“-t jövendől. Aki ilyenemű szeszélyességre hajlandóságot talál magában, az alávetheti magát bizonyos trainingnek és mihelyt a maga rossz kedvét észreveszi, energikus elszántsággal kitépheti lelkéből. Neki oda, az iskolaterembe kívülről rossz kedvet hoznia nem szabad.

S kerülni fogja a természetes jókedvnek azt a másik ellenségét is, azt a sokaktól a helyes iskolamesteri habitushoz hozzátartozónak vélt gravitást. Hány tanár van, aki bent a tanári szobában vígan társalgó, könnyedséggel járó kelő és beszélgető ember, de amint a tanári szoba ajtaját betette maga mögött, már ott kint a folyosón mintegy ünnepi ránkba szedi tógáját és ránkba szedi homlokát, felhúzza a szemöldökét és „supercilia movens“ játssza a Jupiter tonans szerepét. Gravitással lép fel a katedrara (milyen jó, ha az illető iskolában nincs katedra és legalább ez az egy alkalom hiányzik a mesterkedésre), gravitással ír be — oh, mily nagyjelentőségű actus! — az osztálynaplóba, gravitással veszi ki az ítélet könyvét, a rettenetes „notesz“-t — dies irae, dies illa — stb. stb. és a gravitást megtartja az egész órán át, míg a csengettyű szavára megint gravitással kilép a folyosóra, gravitással kinyitja a tanári szoba ajtaját, hogy mire az avatatlan szemek elől becsukja, ismét visszaváltozzék a természetes, könnyedmodorú emberré. S nem tudja a szegény, gravitást affectáló mester, hogy háta megett valamennyi társa közül leginkább őt nevetik a gyermekek, az ő tag- és hanglejtését utánczzák és figurázzák ki a legjobban és hogy az ő gravitációs képe él legtovább mint gúny tárgya lelkükben és még a harmincéves találkozókon is feléled a nevetségesség nem halványuló fényével.

Oh a gravitás! A gravitás! Hogy is mondja csak Yorik, a világirodalom ez egyik legjóságosabb bölcse, kinek szavában annyira tudtak gyönyörködni a 18. század legnagyobb szellemei? Ezt szokta mondani Tristram Shandy tanúsága szerint: „Egy vidám lélek nyílt jókedvében soha sincs semmi veszedelmes, legfeljebb káros magára nézve; de a gravitás tulajdonképeni lényege a szándékosság, és ezért a gravitás ámitás, jól megfontolt fogás az illetőnek részéről abból a célból, hogy a világ okosabbnak és műveltebbnek tartsa, mint a milyen valóban. De minden követelődzése mellett a gravitás nem több, de sokszor még kevesebb, mint a minek egy francia mot már régen mondta, t. i. a testnek egy titokzatos habitusa a lélek hiányainak elfedésére, amely definitiót — szokta Yorik hozzátenni — arany betűkkel kellene feljegyeztetni. Bizony kitünő definitió ez, nemcsak elmés, de igaz. Épanynyira igaz, mint a mennyire nem igaz a gravitás. Vét e szerint a gravitás az iskolában nemcsak a jókedv törvénye ellen, hanem a becsületesség és természetesség követelménye ellen is.

A jókedv nem ellentéte az igaz komolyságnak, csak ellensége a hamis, mesterkelt pathosnak és mosolyt fogyasztó fanyarságnak, ezeknek a nevetséges és gonosz tulajdonságoknak, melyeknek annyi részük van abban, hogy Baco idézete szerint valamikor azt mondogattak: „paedagogi sunt simiae tyrannorum?”

Arról a jókedvről akartam szólni, mellyel — ismétlem — tartozunk a reánk bizott fiatal lelkeknek, melyek részére az iskola az öröm és emelkedettség helye legyen, és ne a mogorvaságé és nyomottságé.

Aki nem oly szerencsés, hogy mint a weimari vates, vig természettel jött a világra, az szerezzze meg magának minden tőle telhető erővel. Ismétlem ezt is fontosabb alkotórésze ez a tanító arravalóságának, mint minden tanultság és minden tudósság. S aki minden erőlködése mellett nem képes arra, hogy jókedvű legyen, az hagyja abba tanítói hivatását, illetőleg foglalkozását („tanítói hivatás“-ról nála alig lehet szó), az menjen vizsgálóbírónak, menjen foházfelügyelőnek és ha már mindenáron ki kell használnia tanügyi diplomáját, menjen — igazgatónak, tanfelügyelőnek vagy főigazgatónak, de ne tanítónak vagy tanárnak, azaz oktató nevelőnek. Igenis, aki nem érzi, mikor ott áll a csillogó gyermekszemek keresztüze alatt, a jókedv lehelletét, az ne legyen tanító.

De vajjon van-e, lehet-e olyan, aki, ha csak helytelen feltevések nem keményítik meg lelkét, nem érezné az üde lelkek üdítő hatását?

Van? Lehet? Őök ismernek olyant?! Oh a szegény, a szájalomra méltó lelki nyomorék!

Foházkodjunk mindnyájan:

Isten áldd meg a magyar tanítót jó kedvvel!

Waldapfel János.

* * *

Meleg hangon, szívhez szólóan búcsúzik „*A gyermek*“ című lap a Gyermektanulmányi Társaság nevében az ő korán elhunyt, ifjú munkatársától: *Dőri S. Zsigmond*tól. Az a számottevő, alapos munkálkodás, amit a megboldogult a Gyermektanulmányi társaságban kifejtett, az ő egyénisége, rokonszenves modora, bámulatos szorgalma, tárgya iránt érzett rajongó szeretete: maradandó emléket biztosított számára. A melegséggel megírt megemlékezés felsorolja azokat a dolgozatokat, amikkel *Dőri* a magyar pedagógusok figyelmét a gyermektanulmányozás felé irányította. Reámutat különösen arra a munkálatára, amellyel a kísérleti pedagógia gyakorlatiasságát, gyakorlati hasznát emelte ki és bevitte a tudományos körök tárgykörébe. *Dőri* rövid ideig szolgálhatta csak ideális céljait. De ez a pár év nagyon is termékeny volt. Milyen lelkesedéssel dolgozott, beszélt, agitált, midőn a gyermektanulmányok propagalójaként lépett a nagy világ elé, hogy ez új tudományágat a magyar tanítókkal megismertesse. A társaság méltányolta is munkásságát. Választmányi tagja, utóbb könyvtárosa volt és igen kedvelt előadója. Ha az ellenkező véleményeket kellett halomra dönteni: úgy *Dőri S. Zsigmond* szállott síkra és ő bámulatos tudása segítségével a legalaposabban meg tudta védeni álláspontját, midőn az érvek mellett felsorolta a külföld nagynevű híres szakembereinek véleményeit is. E téren senki sem ismerte jobban nálánál a külföldi szakirodalmat. Ebben a szakban nálunk senki sem mérkőzhetett vele. Munkálkodásában eszmei feladatot szolgált. Ennek az eszmének szolgálatában fáradhatatlan volt. Miután a cikk írója ily szép szavakkal jellemzi *Dőri* egyéniségét és tudományos munkálkodásának értékét, mély tájadalommal vesz búcsút a korán megtérttől. Jólesik látnunk, hogy *Dőri S. Zsigmond*ot, aki ép oly lelkesedéssel és odaadással szolgált a képességeinek sokoldalúságával, törhetetlen akaraterejével, és fáradhatatlan buzgalmával egyesületünket is, az elismerés koszorújával övezi a Gyermektanulmányi Társaság.

A tartalmas és hangulatos megemlékezést írója a következő szavakkal fejezi be:

„Sirja szélén mély fájdalom fog el bennünket. Szinte el sem tudjuk képzelni, hogy Dőri Zsigmond, aki csak pár hónap előtt terveket szőtt, vitatkozott, hevült, izgatott és dolgozott az ügyért. nincs többé sorainkban. A magyar gyermektanulmányozók kisdéd csoportja megilletődve állja körül az ő sirját és fájlatja, hogy ezen munkás élet fonala, úgyszólván a munkának kezdetén, elszakadt és az a forró könnycsepp, amelyet sirhantjára ejtünk, melegítse fel az ő hült szívét és az ő lelkes és munkás szelleme legyen mindörökre a mienk!“

* * *

Az egyéniség nevelése. A tanítónak munkája ma már nemcsak abból áll, hogy a tudnivalókat vonzó, kedves, könnyed modorban adja át, hanem a lelki erőket is fel- és meg kell ismerni, hogy ezeknek révén irányíthassa tanítványai egyéniségét. Az egyéniség neveléséről már a legelső pedagógusoknál is szó volt. Rousseau, Pestalozzi, Comenius szintén foglalkoztak ezzel. De nem tudtak a tanítóknak irányítást adni, hogyan lehet az egyéniséget nevelni. Ők csak felismerni tudták ezt, gyakorlati tapasztalatokban bővelkedvén. A mai tanítóknak azonban szintén feladatuk ez, még pedig sokkal fokozottabb mértékben, mert az életviszonyok szintén sokkal többfélék, elágazóbbak. Tehát a tanítóságot is rá kell szoktatni az egyéniség nevelésének módjára. A gyermekeket akkor neveljük vagy tanítjuk egyéniségüknek megfelelően, ha a hangulatkeltésnek, a reáhatásnak azt a húrját érintjük meg, amely legérzékenyebb munkánk befogadására, midőn a lélek építését, a tudnivalók befogadását célozzuk. Ehhez azonban legalább általánosságban ismernünk kell, az értelem és érzelem szálainak szövődését, fejlődését, a fejlődésnek fokát, az értelmi és érzelmi erők működésének lefolyását. Hogy hányféle árnyalatban, milyen változatban tünnek fel az erők az egyéniség szerint: tapasztalatok útján könnyen felismerhetjük. Ha az emberi nemesség és jóság kialakulásához állandóan, folytonosan példával szolgálunk fegyelem, rend, kötelességtudás, gyöngédség és mindeneket átható szeretet feltűnésében: akkor az egyéni nevelés medrét határoztuk meg. Az iskolai élet mozzanatai, a külvilággal összekötő kapocs létesítése, az átmenetnek úgy kívülről befelé, mint belülről kifelé minél élénkebb színekkel való jellemzése, a gyermekvilág gondolatvilágának szabad kialakulására szolgáltatott alkalmak sokasága; érzelmi és értelmi erők változatos megnyilvánulása: szolgáltatják az egyéni nevelés hatásos anyagát. Igen jó és követendő módszernek bizonyult erre nézve az *alkalmi tanítás* módszere. Ennek ismertetése külön fejezetet érdemel. (A „Család és iskola“ nyomán.)

* * *

A gyermekek dohányzásáról gyűjtött statisztikai adatokat a németalföldi tanítóegyletnek amsterdami fiókja. 12000 tanerőnek 24789 fiunövendéke közül néha dohányzik 35 százalék; rendszeresen 17 százalék; dohányt rág 2 százalék. Körülbelül 6—7 év között levő 5689 fiú közül dohányozni szokott 1162 (21 százalék;) rendszeresen 415 (7 százalék). A tanerők egyhangu közlése szerint a dohányzó gyermekek figyelmetlenek, a legrosszabb tanulók, rosszul és reszkető kézzel írnak.

*

Az éhező iskolásgyermekek ügyét* Párizs és Róma városok karolják fel legjobban. Előbbi város tanácsa az elmúlt 1907—908. iskolai évben 1 020.000 frankot, Róma pedig 147.500 lirát költött szegény gyermekek táplálására. Wien városa 125.471 koronát. (Gyermekvédelmi Lap.)

*

Mely munkanemek folytathatók az elemi iskolában.* A munkanemek menetét folytassa az elemi iskola ott, ahol az ovoda elhagyta. A tanító vezetésével fokozatosan ügyesedik, sőt bizonyos hajlamot fejleszt majd ki a tanuló, ha a kézügyesítő gyakorlatokat, munkákat tovább folytatja az elemi iskola rendszeres, fokozatos haladásban. Hány szunnyadó tehetséget kelthetünk fel és fejleszthetünk ebben a munkában. És akkor inkább terelhetjük növendékeinket a most még jobbára elhanyagolt ipari pályára. A legfontosabb pedig, hogy a szülők is figyelmesekké tételnek gyermekeik hajlamaira, tehetségeire és így inkább megszokják a gondolatot, hogy az ipari pályán is kiváló erők érvényesüljenek. Nem fognak annyira irtózni az ipari foglalkozástól. Az izlés, ítélőképesség, találékonyság, érdeklődés, munkaszeretet, munkakedv növekszik, alakul és tökéletesedik a kézügyesítő munkálatok rendszeres folytatásában. Tervszerűen előkészített menetben foglalkoztathatjuk tanítványainkat egész a VI. osztály végéig. Ilyen tervszerű tananyag felosztást nyújt *Tóth Lajosné* az I. és II. osztály számára a Kisdednevelésben, mindenféle munkában: agyag, rajz, papír, karton, vessző stb. feldolgozásában. A már többször hangoztatott elvünk szerint, hogy az izr. iskolák növendékeit minden lehető alkalmat felhasználva, minden elfogadható eszközzel az ipari és földművelési pályák felé tereljük: a legmelegebben ajánljuk az izr. iskolában működő kartársaink szives figyelmébe a jelzett tananyag-felosztás megismerését és alkalmazását. *Pintér Zsigmond.*

b) Külföld.

Tanítóhiány. A *Jung Juda* c. német nyelven, Prágában megjelenendő ifjúsági folyóiratban (IX. évf. 21 sz. 1908. okt. 16. felelős szerkesztő *Springer Zsigmond*, a csehországi izraelita tanítóegyesület elnöke) a kiadó *Lebenhart Fülöp* a következőket írja:

„A szülőkhöz! Ami régóta előrelátható volt, az bekövetkezett: a zsidó tanítók hiánya. Már nem egy iskolát be kell majd zárunk, mert a szükséges zsidó tanerőkben nagy hiány van. De még nagyobb is lesz a baj, mert nem nevelhettünk oly nemzedéket, mely a működő tanítónemzedék soraiban az aggkor és halál által természetesen okozott hiányokat betöltse. Hogy mi történjék azután, avval a legkevesebben törődnek közülünk. Pedig ez az állapot már ma is válsághoz hasonló és mi lesz még azután? Ha mi ezen a helyen szóvá tesszük ezt a kérdést, annak oka az ifjúságnak nevelése miatt érzett aggodalmunkban rejlik; mivé lesznek gyermekeink, ha még azt a keveset is nélkülözniök kell majd, amit a zsidóságról eddig legalább az iskolában tanultak? Ha keressük az okokat, melyek ezeket a sajnálatos következményeket előidézték, úgy első sorban arra kell utalnunk, hogy a zsidóság ebben az országban nem teremtett tanítósága számára kedvezőbb megélhetési viszonyokat és nem adta és nem szerezte meg e tiszteletremélló társadalmi osztálynak az őt megillető tiszteletet.

Hogy nem-e késő már, e baj terjedésének útját állni, azt nem tudjuk; de igenis látjuk azt a tényt, hogy eddig egy ujját sem mozgatta senki, hogy a zsidó tanító állását zsidó ifjaink előtt kívánatosá tegye. Pedig ez a cél olyan fontos, hogy minden illetékes forumot meggondolásra és cselekvésre kell, hogy bírjon; hiszen tanító nélkül nincs iskola és iskola nélkül nincs tanítás. Vagy a zsidó gyermekek hitoktatását katolikus papok fogják majd ellátni, amint az állítólag már néhány iskolánál meg is van? De ha ezenkívül még azt is meggondoljuk, hogy a zsidó tanító, különösen vidéken, a rituális teendőket is ellátta és tanító hiányában

ezek is ellátatlanok maradnak, akkor a jövőt még sötétebbnek látjuk. Itt közbe kell lépniök a nagy hitközségeknek; ezeknek megvan a hatalmuk, megvannak az eszközeik, ha csak holt tőkének be nem építették ezeket költséges templomépületekbe. Mit használ a legszebb templom, ha ez az egész évben üresen áll és mit fognak csinálni, ha a felnövekvő nemzedék már imádkozni sem fog tudni. Nem voltak apáink és ős-apáink sokkal okosabbak, hogy nagy, fényes templomok helyett gyermekeiknek óriási áldozatok árán alapos zsidó nevelést adtak. A folyton szaporodó kitérések a zsidóság szempontjából sujtó ítéletet mondanak gyermekeink mostani nevelése felett.

Ha hitfeleink gyermekeiket a zsidóság számára akarják megtartani, akkor első sorban tanítókról kell gondoskodniok és ezeknek emberséges megélhetést biztosítaniok. Hogy ez mint és miképpen történjék, erről kellene az apáknak egy nagy egyetemes gyűlésben tanácskozniok és határozniok, mert különben megtörténhetik majd, hogy a felnövekvő ifjuság a zsidóságtól egészen elidegenedik és mi kitérteknek leszünk apái.“

* *

Rombolók. Németország a pedagógiai rendszerek hazája. Itt gondolták ki a Herbart-féle kulturfokozatoktól az új rajztanítási módszerig mindama rendszereket, melyek szerint az ifjúságot nevelni és tanítani kell. Ujabban azonban a rendszeresítők mellett mások is kértek szót, kik épen ezeket az örökös szisztemákat elítélték és gúny tárgyává tették. Ilyen „romboló“ pl. *Anthes*, ki különösen a nyelvoktatás és írásbeli dolgozatok kérdéséhez szolt és a „*Rote Gefahr*“ című művében a dolgozatjavítás mai módját tette éles kritika tárgyává. Ezekhez a rombolókhoz tartozik a híres német író, *Ernst Ottó* is, ki több kiváló munkában szállt síkra a szabad tanításért. „*Flachsmann als Erzieher*“ című vígjátékában a szinpadra is vitte az iskola-kérdést és ujabban „*Asmus Sempers Jugendland*“ című regényében az egész gyermekkori nevelési rendszert veszi boncoló kés alá. Ezt a regényt követte e napokban annak második része: „*Semper, der Jüngling*“, mely humorral és satyrával a tanítóképzés módját tárgyalja. Ebből izelítöül egy kis részletet közlünk:

„Hogy örült Asmus a rajzolásnak! Gyermekkora óta rajzolt; az erdős hegyvidéken, melyet gyakran lerajzolt, boldog éveket töltött el. Még falusi iskolája szegényes rajztanítása is örömet szerzett neki. Mikor Asmus először helyet foglalt abban az óriási rajzteremben, melynek annyi köze volt a művészethez, akár egy rendőrkapitány előszobájának, a rajztanár, *Semmelhaack* úr, mintául egy három oldalú faprizmát tett elője. Asmus készségesen lerajzolta a hasábot és várt a tanárra. *Semmelhaack* úr jött és a prizmát egyik oldalára fektette. Asmus lerajzolta a hasábot új helyzetében is és megint várt a tanárra. *Semmelhaack* úr jött és a prizmát egy másik oldalára fektette. Asmus azt gondolta: minden kezdet unalmas és harmadszor lerajzolta a hasábot. *Semmelhaack* úr javított valamit a rajzon, azután a prizmát a legnagyobb oldalára fektette. Asmus így gondolkodott: A művészet gyökere keserü, de gyümölcse édes és lerajzolta az érdekes fahasábot negyedszer. De most már csak készen vagyok az átkozott hasábbal, gondolta magában Asmus. De jött a tanár és a prizmát egy kissé jobbra fektette. Asmus egy hosszú pillantást vetett *Semmelhaack* úrra és lerajzolta a jobb oldalán fekvő prizmát. Azután jött *Semmelhaack* úr és a változatosság kedvéért egy kicsit balra fektette a prizmát. Per aspera ad astra, gondolta *Semper* és azt is megcsinálta. A tanár azután épen *Semper* orra elé tette a prizmát, de úgy, hogy egyszerre három fölületet lehetett látni. Ez tényleg valami más és új, gondolta Asmus, még hosszabb pillantást vetett *Semmelhaack* úrra és hozzálátott kedves hasábja rajzolásához.

Munkája közben Asmus vágyó pillantással nézett körül; mindenütt csak fa és gipsz. A legnagyobb művész a tanulók közt virágsokrot rajzolt gipszből. Az egész intézetben nem látott élő, a szemét megörvendeztető tárgyat. Nem hitt a szemének, mikor *Semmelhaack* úr egy napon elvette a háromoldalú prizmát és egy új mintát hozott. Ez két négyoldalú prizmából állott, melyek derékszögben metszették egymást. Evvel a legbolondabb, legérdekesebb, legbizarrabb és legperverzebb dolgokat lehetett művelni; ítéletnapig lehetett volna mindig más és más helyzetbe fektetni. Mikor Asmus a hetedik helyzetet rajzolta le, a hasáb ott feküdt mint egy szfinksz, mely őt fenyegetve nézte és minden szónál ásítózva mondta: „Én — háromszázkilencvenöt — millió — helyzetet — tudok — elfoglalni — igen.“ „Ezt egy nilusi ló sem bírja ki, felelte Asmus...“

* *

A szépirás ellen fordul Dr. *Biedenkapp* tanár egy okos cikkben, mely a „*Pädagogische Zeitung*“-ban jelent meg. Szerinte a legkevesebb gyermekből lesz irnok, minek kell tehát az egész gyermekereget éveken át a szépirás tanításával kizozni?! Ez egyszerűen esztelenség egy olyan korban, mikor az írógépek mind általánosabbakká válnak és a legszebb írást is fölöslegessé teszik. Elég, ha a gyermekek olvashatóan irnak. Ugyanannyi fáradsággal a gépirást sajátíthatnák el.

* * *

Felügyelet. Szükség van-e a tanfelügyelők működésére? Evvel a kérdéssel sokat foglalkoztak már a tanügyi körök és igen sokan azon a véleményen vannak, hogy erre nincs szükség. Sokan a tanítás tekintélyének lealázását látják a sok inspicálásban és azt hiszik, hogy a tanító minden felügyelet nélkül ép oly buzgón fogja kötelességét teljesíteni. E felfogás ellen fordul Dr. *Brandi* titkos kormánytanácsos a „*Pädagogische Blätter*“ egyik számában. Szerinte a felügyelet csak akkor bántó és fölösleges, ha ellenőrzési célból történik. De ha kritikával párosul, akkor nagyon is a helyén van. A tanító egész más helyzetben van, mint a többi foglalkozásbeli ember. A kereskedő, az orvos, az ügyvéd, a technikus folytonosan értesül munkája sikere felől a verseny által. Mihelyt az ő munkája lankadt, konkurrens megelözi és a közönség elfordul tőle. A közigazgatási hivatalnokot a panaszok, a bírót a fellebezések figyelmeztetik tévedésére. De hol lássa a tanító működése tükrét? Csak a tanfelügyelet biztosíthatja őt arról, hogy megfelel még a kor követelményének, ez adhat neki tanácsot, ha letér a helyes útról. De ez a felügyelet legyen persze szakértő, pártonkivüli és jóakaró.

* * *

Vakáció után. A szünidő jótékony hatásáról a gyermekek testi és szellemi állapotára annyit irtak, hogy ennek igazságához szó sem fér. De a tanító, aki a vakáció után ismét megkezdí a munkát, olyan tapasztalatokra jut, hogy gondolkodóba kell esnie. Miudnyájan tapasztaljuk, hogy milyen gyengék azok a képzetek, melyeket sok havi verejtékes munka után a gyermek gondolatvilágában megteremtünk. Mert ha egy fiu a történelmi órán pl. azt akarja a tanítóval elhíttetni, hogy szünidő előtt a tatárjárásról és Mátyás királyról szó sem volt soha, az emlékezet ilyen gyengesége talán a pedagógiai gyógytanba tartozik?! Nem kevésbbé az, ha a gyermekek abszolúte minden földrajzi tudás nélkül térnek vissza az iskolába. A gyermekek ezen tudásbeli hiánya a laikust a tanítói munka lebecsülésére fogja vezetni. De a hozzáértő inkább arra a konklúzióra fog jutni, hogy didaktikai materialismusunkkal semmit sem tudunk elérni. Be kellene végre látni, hogy nem az ismeretek a fő, hanem a műveltség és hogy a mi iskolánk tulsok fontosságot tulajdonít a fölületes verbalizmusnak, ami a gyermek gyenge szellemének és értelmének kárára és hátrányára van. („*Pädagogische Zeitung*.”)

* * *

Iskolai könyvtárak. A mig nálunk hivatalos és tanügyi körök fejüket törík, hogy milyen könyveket adjanak a gyermekek kezébe és külön könyvlistákat csinálnak nagy, kicsiny és legkisebb iskolák számára, addig a művelt nyugat óriási léptekkel halad előre a műveltség és tudomány terjesztésében. A berlini városi tanács rendeletet bocsátott most ki, melyben kötelességükké teszi az elemi iskolák igazgatóinak, hogy minden magasabb osztálynak külön könyvtárt szerezzenek be. Ezek a könyvek első sorban irodalmi nivón álló szépirodalmi művek legyenek, de lehetnek olyan művek is, melyek realiztikus tárgyakkal művészeti módon foglalkoznak. A tanító ellenőrizze és kérje számon a gyermekek olvasmányait, ami csak úgy lehetséges, ha minden jobb mű, melynek olvasása ajánlatos, 15--20 példányban van meg.

Rózsa Ede.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tudósítás.

A közp. választmány 1908 október 22-én ülést tartott, melyből a következőket jelentjük:

Elnök: Csukási Fülöp.

Jegyző: Pintér Ignác.

Jelen voltak: Adler Simon, Bárd Rezső, Bíró Samu, dr. Braun Salamon, Csajági Béla, Földes Lipót, Győri Adolf, Hajnal Jakab, Kornfeld Gyula, Pintér Zsigmond, Révai Miksa, Rózsa Ede, Székely Lajos és Tolnai J. Béla.

Távollétüket kimentették: Balla Bernát, Barna Jakab, Hertzka Gusztáv, Kuttner Miksa, Léderer Ábrahám, Mandl Bernát, Ózer Zsigmond, Schlesinger Armin, Schichtancz Ármin és Stern Ábrahám.

1. Elnök megnyitja az ülést, jelenti, hogy *Stern Ábrahám* elnök halaszt-hatatlan elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg; felolvastatja a szeptember 17-én tartott ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány megjegyzés nélkül hitelesít.

2. Elnök a következőket jelenti:

a) *Munk Béla*, a trencsényi izr. iskola nyugalmazott igazgatója, egyesületünk tiszteletbeli tagja, október 8-án 78 éves korában meghalt. A megboldogult a régi tanítói gárdának egyik kiváló, derék tagja volt, ki 57 éven át lankadatlan buzgalommal és nemes törekvéssel szolgálta felekezetünk tanügyét. Hosszu szolgálati idejéből 50 évet töltött Trencsénben, hol mint közbecsülésben álló tanférfiú, társadalmi téren is nemes működést fejtett ki. Egyesületünk életében is érdemeket szerzett, amennyiben egyik fiókkörünknek éveken át elnöke és a vidéki választmánynak több cikluson át tevékeny tagja volt.

A választmány fájdalommal vesz tudomást *Munk Béla* elhalálzásáról, a róla való kegyeletes megemlékezést állva hallgatja meg, részvétének a mai ülés jegyzőkönyvében ad kifejezést és tudomásul veszi, hogy a trencsényi izr. tantestülethez részvétiratot intézett az elnökség.

b) *A Pesti Izr. Hitközség* átiratilag értesíti az elnökséget, hogy egyesületünknek az 1908. évre 200 korona segélyt szavazott meg.

A választmány hálás köszönettel vesz tudomást a Pesti Izr. Hitközségnek egyesületünk iránt tanúsított jóindulatának eme újabb jeléről és elrendeli, hogy a hitközség előljáróságához intézendő hálalevélben adjunk köszönetünknek kifejezést.

c) *Weisz J. Lipót*, az Északkeleti Kör elnöke jelenti, hogy közbenjárására dr. *Kőszegi Armand*, miskolci ügyvéd egyesületünk pártoló tagjainak sorába lépett.

A választmány tudomásul veszi e bejelentést, az új pártoló tagot üdvözlő és a közbenjáró *Weisz J. Lipót* körelnöknek köszönetet szavaz.

d) *Berger Benő*, az Északnyugati Kör elnöke jelenti, hogy a tervbe vett trencsényi körülést közbejött akadályok miatt nem tarthatja meg, hanem Chanukakor Pozsonyba szándékozik az ez évi körülést egybehívni.

Tudomásul szolgál.

e) *A megyeri Krausz Lajos*-féle kétrendbeli alapítványra vonatkozó alapítólevelek a vallás- és közoktatásügyi miniszterium jóváhagyó záradékával visszaérkeztek.

Tudomásul szolgál.

f) Az elnökség beterjeszti a *marcalii kir. Járásbíróság* mint telekkönyvi hatóságnak 3276/1908. számú végzését, mely szerint Takács László balatonberényi lakostól az *Üdülőttelep* céljaira megvett 843. sz. telekjegyzőkönyvben

felvett ingatlan egyesületünk javára az adásvételi szerződés jogcímén 2100 korona vételár kitüntetés mellett bekebelezetett.

Tudomásul szolgál.

A választmány egyben köszönetet mond *Löbl* Lipót marcalii tagtársnak, ki a bekebelezetés körüli eljárásban egyesületünket képviselte.

3. A választmány elhatározza, hogy az ez évben változott kiadásban megjelent újabb kiadványainkat engedélyezés végett a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz felterjeszti.

4. A választmány az *Erzsébet* kiházasítási-alap kamataira kiírt pályázat folytán beérkezett kérvényeket tárgyalván, az alapítvány ez idei kamatait egyhangulag *Baum* Ármin perbetei tagtársnak ítéli oda. Egyszersmind köszönetet mond *Győri* Adolf pénztárosnak, ki úgy mint évek óta, ezúttal is 20 korona adományával 120 koronára egészítette ki e kiházasítási segélyt.

5. A választmány a következő segélyeket szavazza meg:

a) Egy vidéki tagtársnak, ki súlyos bajának gyógyítása végett egy budapesti kórházba vétette fel magát, 60 korona rendes- és 40 korona rendkívüli segélyt.

b) Egy vidéki tagtársnak, kinek hitközsége fizetését már hónapok óta nem szolgáltatja ki, rendkívüli segély címén 60 koronát. Egyben utasítja a választmány az elnökséget, hogy e tagtárs igazának védelmében a szükségesnek mutakozó lépéseket tegye meg.

c) Egy vidéki tagtárs Budapesten tanuló fiának 20 koronát és egy nem tagnak 10 koronát.

6. A választmány a következő új tagokat veszi fel:

1. *Grosz* Ignác deákii tanítót, 44 éves, 24 korona utánfizetés kötelezettsége mellett azon megszorítással, hogy belépésével csak 200 korona özvegyi segélyt biztosít.

2. *Láng* Károly bögötei tanítót, 20 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

3. *Perényi* Tivadar a pesti izr. fiúárva-ház tanítóját, 21 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

4. *Salczer* Oszkár győrszigeti tanítót, 20 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

5. *Timár* Izsó székesfőv. felső kereskedelmi iskolai tanárt, 32 éves, 8 korona utánfizetés kötelezettsége mellett.

Az új tagok felvételi okmányaikat a f. évre járó 8 korona tagdíj befizetése után kapják csak meg.

Folyó évi szeptember 30-dikától október 30-ig befolyt tagdíjak és gyűjtések kimutatása.

a) Pártoló tagdíjak:

	kor.		kor.
Aufrecht és Goldschmied, Bpest	10.—	Modern és Breitner, Budapest	20.—
Dr. Bacher Vilmos, Budapest	10.—	dr. Simon József, Budapest	20.—
Fábri Henrik, Budapest ...	10.—	dr. Steiner Simon, Budapest	10.—
Freund Vilmos, Budapest	10.—	Trebits Ignác, Budapest ...	10.—
Izr. iskolaszék, Csorna	10.—	dr. Venetianer Lajos, Ujpest	10.—
Izr. orth. hitközség, Pápa	10.—	dr. Weiszbürg Gyula, Budapest...	10.—
Dr. Kőszeghi Armand, Miskolc...	10.—	Dr. Waldapfel János, Bpest ...	10.—
Lázárus Adolf, Budapest ...	10.—		
		Összesen	170.—

b) *Rendes tagdíjak:*

	hátr. kor.	1908 kor.		hátr. kor.	1908 kor.
Almási Miksa, Tiszalök	—.	8.—	Löbl Lipót, Marczali ...	—.	8.—
Blau József, Zilah ...	—.	8.—	Löfler Jónás, N.-Becskekerek	—.	8.—
Blumenthal Aron, Farkasd	—.	8.—	Löwinger József, Zenta	—.	8.—
Buchsbaum Jakab, Kismarton	—.	8.—	Lukács Adolf, Abaujszina...	8.—	—.
Brüll Salamon, Vágújhely ...	5.—	—.	Léderer Ábrahám, Budapest ...	—.	8.—
Dénes Sándor, Kunmadaras ...	—.	4.—	Mandula Izsák, Kolozsvár...	—.	4.—
Egri Lujza, Gálszécs ...	—.	8.—	Nuszbaum József, Pápa ...	—.	8.—
Fischer Lipót, L.-Szt.-Miklós	—.	8.—	Popper Lajos, Majtény	1.—	7.—
Freund Bernát, N.-Bicse ...	—.	8.—	Piltzer Bernát, Edelény	—.	8.—
Friedmann Bertalan, Kemece	—.	8.—	Radó Vilmos, Budapest	—.	8.—
Győri Adolf, Budapest	—.	8.—	Reisz Izsák, Budapest ...	—.	4.—
Halász Samu, Eger	—.	8.—	Róth Mór, Földes	—.	8.—
Hajdu P. Pál, Rajecz ...	—.	8.—	Rózsa Ede, Budapest ...	—.	8.—
Kacz Henrik, L.-Szt.-Miklós	—.	8.—	Rozsnyai Samu, Szikszó	—.	8.—
Kardos Dávid, Szerencs ...	—.	8.—	Ságh Alajos, Beregszász	2.—	2.—
Kardos Samu, Szombathely	—.	8.—	Solt Samu, Kunhegyes...	—.	8.—
Kemény Simon, Budapest...	—.	8.—	Schlesinger Vilmos, Mosdós	—.	8.—
Klein Izsák, Aszód ...	—.	8.—	Tauszk Ede, Lugos...	—.	8.—
Kramer Samu, Szendrő ...	6.—	2.—	Ujvári Adolf, Püspökladány	—.	8.—
Kovács Lajos, Gyönk	—.	8.—	Vadas Ábrahám, Miskolcz ...	—.	8.—
Kuttner Miksa, Tab	—.	8.—			
Lantos Jakab, Sopron ...	—.	4.—	Összesen	22.—	291.

c) *Gyűjtés az árva-alap javára.*

	kor.
Löbl Lipót gyűjtése, Marcali...	40.—

d) *Gyűjtés az „Üdülő-telep“ javára.*

	kor.
Löbl Lipót, Marcali, gyűjtése ...	40.—
Löbl Lipót, Marcali, r. tagdíj 7. és 8. részlet ...	4.—
Kovács Lajos, Gyönk, rendes tagdíj 2. részlete ...	2.—
Léderer Ábrahám, Budapest, pártoló tagdíj 6. részlete	2.—
Piltzer Bernát, Edelény, gyűjtés ...	5.22
Ujvári Adolf, Püspökladány, rendes tagdíj 9. és 10. részlete	4.—
Összesen	57.22

Budapesten, 1908. október 30-án.

Győri Adolf,
egyesületi pénztáros.

Munk Béla.

Boldog, aki azzal a tudattal térhet nyugalomra földi pályafutása befejezvével, hogy egész élete munkásságát embertársainak javára fordította. Boldog, aki szemmel láthatja fáradozásának gyümölcsét. De mennyivel inkább töltheti el a boldogság érzete annak a lelkét, aki ideális célt szolgálva, látja, hogy eszméinek valóra váltásában kifejtett buzgó törekvése eredményre vezetett. Látja, napról-napra tapasztalhatja, hogy az a mag, amit ő vetett, dús kalászkot hozott. Büszke öntudat töltheti el lelkét, mert a vetőmagot is maga termelte, a kalászkot is maga érlelte. Ideális buzgalommal hirdette megboldogult *Munk Béla* kartársunk a hit, a vallás felemelő erejét. Alapos tudással és hivatottsággal tanította a világi ismereteket, hogy műveltséget terjesszen. Melegen érző szívének igaz meggyőződésével adta át egy fél századon át nemzedékek egész sorozatának lelke ideális gondolatait, hogy világosságot gyujtson, a haladást szolgálja. Mert haladás volt életének jelszava. Haladni a

nemesebb, az eszményi jó, a tökéletes felé. Haladni a műveltségben, a tudásban és az igaz emberszeretetben. Haladni az egyén munkaerejének kifejtésében nemes munkálkodás révén a nagy közösség erkölcsi, szellemi és anyagi gazdagításának előmozdítására. Ezek voltak *Munk Béla* elvei.

Ezeket az elveket hirdette és szolgálta 57 éven át. Egy hosszas, harmonikus emberéleten keresztül dolgozott elveinek megvalósításán. Kitartó ereje, lankadatlan lelkesedése, megtörhetlen buzgalma éllette, újabb és újabb tápot nyújtott működésének. A tréncsényi izr. felekezeti iskola élvezte életének munkásságát. 50 éven át tanította a hitközség és az egész nagy környék gyermekeit, akik az ő szellemét és szívjóságát hirdették szerte a hazában. 50 éven át nevelte az ifjúságot, amely az ő útmutatása szerint tudott lelkesedni ideálökért, tudott dolgozni a közért. 50 éve volt példaképe a tréncsényi társadalomnak, mintaképe az igazi néptanítónak. Az egész hitközséget, az egész környék zsidó vallásu polgárságát ő vitte a haladás útjára. Munkásságával tanította, hogy a zsidóságnak tanulnia, művelődnie, haladnia kell, hogy a társadalmi életben a modern felfogás alapján kell állania, hogy egyéni és közmunkálkodásában jellemzilárdsággal kell kitűnnie. Ily céloknak szentelte egész életét *Munk Béla*. Az ő igazgatása alatt virágzott fel a tréncsényi izr. iskola. Ő tette gyűjtőhelyévé az egész környék zsidósága tanulnivágyó ifjúságának. Ő tette mintaiskolává. Társadalmi és tanítói munkásságát méltányolta mindenki, ki vele érintkezésbe jutott. Magyarosító munkájával elévülhetetlen érdemeket szerzett. Az egész vidék tisztelete, nagyrabecsülése és szeretete övezte a megboldogultat. Ézrek és ezrek szemében megcsillámlott könnyecseppek alkottak gyöngyszem koszorút kihült testének, elköltözött lelkének bucsujánál. Temetésénél ott voltak mindannyian. A hitközség, az iskola, a volt tanítványok nagy serege, tisztelőinek, barátainak sokasága lerótták a kegyelet adóját *Munk Béla* ravatalánál.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület fájdalommal siratja benne a derék tanítót a munkás választmányi és tiszteletbeli tagot, ki a zsidó tanítói névnek tiszteletet szerzett. Egyesületünk törekvéseinek buzgó harcosa volt. Ő ismertette meg a felsővidék lakosságát egyesületünk céljaival, működésével. Lelke elszállt; de szelleme, ideáljai, nemes törekvései, szorgalma és zilárd jellege példaképpen fog élni közöttünk. Haladjunk az ő ösvényein, amint elől haladt ő mindig nemes törekvésben.

Emléke szentelje meg a mi munkánkat is!

Pintér Zsigmond.

Könyvismertetés.

A kinyilatkoztatott vallás. Rövid hittani vezérfonál a zsidó tanuló ifjúság részére. Irta dr. *Glück Áron*. Ára egy korona. Szerző tulajdona. Kapható *Moravetz Testvérek* könyvkereskedésében, Temesvár.

E cím alatt egy szerény 60 oldalas kis füzetke jelent meg. Három részre oszlik. Az első rész három fejezetben tárgyalja a zsidó vallás tanításait Istenről, az emberről, Izraelről. A második rész a vallásos kötelességeket ismerteti; az istentiszteletet, a szertartásokat, az ünnepeket. A harmadik rész az erkölcsi kötelességekről értekezik.

Bár e felosztáshoz sok szó fér, hisz a zsidó vallás nem ismer különbséget vallásos és erkölcsi kötelességek között, de a rendszeres tárgyalás kedvéért ebbe belenyugodhatunk, valamint különböző értelmi és érzelmi funktiókról beszélünk, pedig az emberben ezek egyáltalában nincsenek egymástól pontosan elhatárolva. Szerző minden egyes felállított tételét a bibliából vett idézetekkel bizonyítja; a hagyományból csak az atyák bölcs. mondásait idézi, de ezeket is csak ritkán.

Mély vallásos érzés vonul végig a könyvön, még pedig a modern zsidó embernek érzelmei, melyek benne gyökereznek a bibliának, a prófétáknak ígéiben.

Ma, amikor egy jó fordításu magyar biblia hiánya folytán a zsidó ifjuságnál a biblia tudása mindinkább veszni indul, érdemes munkát végez, aki bibliai idézetekkel bizonyítja, a bibliára visszavezeti erkölcsi helyes felfogásunkat.

Szerzőt nem vezették protestáns theologusok, mélységes bölcsészeti meghatározások nincsenek könyvében, de mint rövid összefoglalás, jó kézikönyve a tanuló ifjuságnak, a tanárt pedig vezeti, hogy előadásaiban ne kalandozzon el a tárgytól.
B. S.

A budapesti orsz. rabbiképző-intézet értesítője az 1907–8-iki iskola-évről. *Megelőzi két zsidó-perzsa költő: Sahin és Imráni. Irta dr. Bacher Vilmos. Második fele Budapest 1908.* Az értekezésnek tavaly megjelent első feléről már Értesítőnk 1907. évi októberi számában (397. l.) referáltunk röviden. A most közzé tett második részében dr. *Bacher* tanár egy másik zsidó-perzsa költőnek, a tizenhatodik században élő Mauláná Imráni-nak eddig még közzé nem tett két művét ismerteti érdekes módon. A tulajdonképeni értesítőből azt látjuk, hogy az intézet tanári karában a lefolyt tanévben nagy változások történtek. Rabbiképesítő vizsgát a múlt évben csak egy jelölt tett. Kormány, kulturtestületek és egyes philantropusok szépen segítik az intézet hallgatóit és az Ecz-Chajim segélyegylet is gyarapszik, úgy, hogy a nagy számban levő szegény tanulók megélhetése annyira-amennyire biztosítva van. Csak azon csudálkozunk, hogy az intézet, mely az idén fennállásának már harmincadik évét is betöltötte, mért nem tudott még eddig tanulói részére konviklust létesíteni.
Ben-Eliezer.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Évforduló. A sátoraljaujhelyi izr. felekezeti Kaeszenbaum-iskola 1838 okt. 16-án nyílt meg. A 70. évforduló alkalmából a Sátoraljaujhelyen megjelenő „Zemplén” című napilap okt. 17. számában „Évfordulón” címmel *Knopfler* Sándor tagtársunk érdekes visszaemlékezéseket közöl az iskola alapítójáról, az 1829 november 28-án elhunyt *Kaeszenbaum* Mártonról, ki 262 ezer váltóforintot kitevő vagyonát jótékony célra hagyományozta és ebből százezer váltóforintot egy Sátoraljaujhelyen létesítendő izr. elemi népiskolára.

Nyugdíjazás. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter hosszú, sikeres működés után *Fischer* Sámuel miskolci és *Katz* Henrik lipótszentmiklósi tagtársainkat nyugdíjazta.

Kitüntetések. A besztercebányai izr. iskola iskolaszéke tagtársunkat, *Fleischner* Lipót ideiglenes igazgatót igazgatói állásában véglegesítette. — A nyitrai izr. iskola iskolaszéke *Fischer* Ignác ottani tagtársunkat az igazgatói címmel, *Erdelyi* Lipót tanítót pedig a helyettes igazgatói címmel tüntette ki.

Választások. Tagtársunkat, *Kállai* Izrael volt divékujfalusi tanítót a kismartoni hitközség felekezeti iskolája tanítójává választotta. — A lipótszentmiklósi hitközség az iskolájánál nyugdíjazás folytán megüresedett tanító állást tagtársunkkal, *Panet* Lajos volt alsórétfalvi tanítóval töltötte be.

Jubileum. Az elmúlt szimchasz-tóra ünnepén Pécel községében melegen ünnepelték tagtársunkat, *Haas* Mór tanítót, aki 40 éven át tanított az ottani zsidó iskolában és most vonult nyugalomba. Az ünnepségen nemcsak a község tagjai, hanem a többi felekezetek képviselői és a község előljárósága, birtokosai, kereskedői és iparosai is megjelentek. Az ünnepség a templomban folyt le, ahová a hitközség előljárósága kísérte az ünnepelt, érdemes tanítót. A Hymnus eléneklése után *Goldner* Gyula dr. iskolaszéki elnök igen szép beszédben bucsúztatta a nyugalomba vonuló kartársat, akinek a hitközségi tagok ajándékát: egy ezüst levelekből font koszorút átnyújtotta. *Haas* Mór könyek közt köszönte meg az elismerés ezen és a vendégsereg érdeklődésében megnyilatkozó jelét. Az ünnepséget a szózat, eléneklésével rekesztették be.

Új iskolaépület. Szép ünnepély színhelye volt okt. 25-én Tiszolc. Az ujonnan épült izr. elemi népiskola felavatási ünnepélye volt ez, melyen az egész hitközség és a környékről is igen számosan megjelentek. Délután 4 órakor a templom zsúfolásig megtelt ünneplő közönséggel, hol *Singer* Salamon h. rabbi tartotta a felavató

beszédet, szépen fejtegetve a zsidó népiskola fontos misszióját. Istentisztelet után a zárókövetés következett. Pergamen okmányt helyeztek el a zárókövetés alatt, hogy a késő utódokkal is tudassák, kiknek köszönhető az új épület létrejötte. Ezután a tanulóknak szépen rendezett ünnepélye következett, melynek végén a hitközség az összes tanulókat gazdagon megvendégelte. Az ünnepélyt este egy 100 terítéses bankett fejezte be. A gyönyörű iskolaépület, mely ilyen kis lélekszámú hitközségben méltán feltűnést kelthet, minden követelménynek megfelel. Létrejöttén különösen *Fekete* Jakab iskolaszéki elnök buzgólkodott, ki a költségeket egymaga gyűjtötte össze. A bankettnek is 300 korona tiszta jövedelme volt, mely összeget az iskola felszerelésére fogják fordítani.

A káros olvasmányok ellen. A pesti izr. hitközségi fiúiskola tantestülete már régóta figyelemmel kíséri azt a sajnálatos tényt, hogy a tanulók kapva-kapnak azokon a rémregényeken és erkölcstelen olvasmányokon, melyekre az utcai kirakatok és a folyton hangosabban kiabáló reklám gyermekeinket figyelmessé teszi. A testület, abbéli jogos félelmében, hogy e ponyvatermékek megmérgezik a gyermekek lelkét, *Stern* Ábrahám igazgató ajánlatára elhatározta, hogy a szülőkhöz fordul, felszólítván őket, hogy óvják meg gyermekeiket e romboló veszedelemtől. *Stern* igazgató tehát minden egyes tanuló szülőjéhez a következő felszólítást küldte:

„A pesti izr. hitközség polgári fiúiskolájának tanárai hosszabb idő óta tapasztalják, hogy a tanuló ifjúság nagy mohósággal olvassa amaz elbeszéléseket, amelyek a *Nick Carter, Sherlock Holmes, Nobody, Buffalo Bill, Budapesti rejtelmek* és hasonló füzetes vállalatok kiadásában jelentek meg. Mi e füzetek tartalma? Tolvaj-, betörő- és rablóhistoriák, valóságos rendőri bűnkronika, amely gonosz megaláztatásokat, vakmerő vállalkozásokat és kalandosnál kalandosabb helyzeteket beszél el. Az ily olvasmányok izgatják a gyermek képzeletét, felélesztik kalandvágyát és beteges ábrándozásra kényszerítik. E lelkiállapot, ha tartossá válik, szükségképpen azt eredményezi, hogy a gyermek munkakedvét, sőt nyugalma is elveszíti. Hasonló megítélés alá esnek ama erkölcstelen tartalmú és irányú könyvek, amelyek az olvasó érzékiségének felkeltésére törekednek s melyek — sajnos — útcaszerte magukra vonják gyermekeink figyelmét. Iskoláink tanári testülete kötelességének tartja, hogy e fércművek mérgétől megóvja a gyermek lelkét. Egyre bővülő ifjúsági könyvtárunk állandóan ellátja a tanulókat jól megválogatott olvasmányokkal. De védekező munkánk csak úgy válhat eredményessé, ha ebben a szülők is hathatósan támogatnak bennünket. Ezért a tanári testület szeptember hó 10-én tartott értekezletének megállapodása alapján tisztelettel felkérem a t. szülőket, hogy a fent vázolt természetű olvasmányoktól gyermekeiket tiltsák el. Egyáltalában szigorúan ügyeljenek arra, hogy mit olvas a gyermek. S ha kétségeik támadnak valamely könyv belső értékére nézve, forduljanak bizalommal iskoláinkhoz, amelynek tanárai készségesen állnak majd rendelkezésükre. A gyermek képzeletének tisztasága, kedélyének frissesége és erkölcsének nemessége oly kincsek, amelyek megőrzéséért semmi fáradságtól sem szabad visszarettenünk. Budapest, 1908. szeptember havában. A pesti izr. hitk. polgári fiúiskolájának tanári testülete nevében: *Stern Ábrahám* igazgató.“

Stern igazgató azonkívül érintkezésbe lépett a fővárosi iskolák igazgatóival, felkérve őket, hogy ez akcióhoz csatlakozzanak és együttesen törekedjenek arra, hogy a káros nyomtatványokat lehetőleg távolartsák olvasni vágyó tanulóinktól.

VEGYESEK.

Figyelmeztető! Egyesületünk tisztelt tagjait arra kérjük, hogy az esedékes tagsági díjakat a f. év végéig annál biztosabban beküldeni szíveskedjenek, minthogy ellenkező esetben kénytelenek volnánk nevüket a január havában kiadandó névsorból kihagyni.

Lapunk múlt számához összes rendes tagtársaink részére egy-egy cheque-lapot mellékelünk. E lapokat felhasználhatják t. tagtársaink tagdíjaik befizetésére, vagy másféle pénzeknek pénztárosunkhoz való küldésére (adományok, bárca-gyűjtés, Üdülőtelep tagdíja stb.)

Különösen fővárosi tagtársainkat figyelmeztetjük, hogy e cheque-lapokat tagdíjfizetésre használják fel, mert az idén sem vagyunk abban a helyzetben, hogy pénzbeszédőt küldjünk, még a fővárosban lakó tagjaink lakására sem.

Ismételten megjegyezzük, hogy mindazon esetben, midőn a befizetés minden írásbeli megjegyzés nélkül történik, pénztárosunk a befizetést *tagdíjnak* fogja elkönyvelni. Ha a befizetés azonban más célra vagy különböző címen történt, úgy kérjük, sziveskedjenek ezt a cheque-lapnak arra szánt helyére ráírni és ekkor egyúttal a cheque-lapra — a postaszabályok értelmében — egy 5 filléres bélyeget ragasztani.

Az elnökség.

Dr. Korach Fülöp. Október hó 25 én meghalt 65 éves korában az iglói izr. iskolaszek elnöke, dr. *Korach Fülöp*. A megboldogult igen érdemes férfi volt, ki igaz szeretettel gondozta és fejlesztette hitközsége iskolaügyét. Egyesületünknek is barátja volt, minden gyűjtésünkben adományával készséggel résztvett. Temetése az egész hitközség részvételével okt. 26 án imponáns módon folyt le.

Izr. Közművelődési egyesület. Fontos értekezletre hívta meg f. h. 22-én d. u. 6 órára a pesti izr. hitközség székházának dísztermébe dr. *Grauer Vilmos* hitk. előjáró és dr. *Hevesi Simon* pesti rabbi a fővárosi zsidóság előkelőségeit. Az értekezlet azzal a kérdéssel foglalkozott, miképpen lehetne az annyira óhajtott magyar izr. kulturegyesületet megteremteni. Nagyhorderejű eszme ez, melynek megvalósítására égető szükség van, melynek életre hívása felekezeti viszonyaink javítását, felekezeti életünk regenerálását eredményezné. Ha ez eszme testet öltene, oly erős szövet nyerne a magyar zsidóság, mely céltudatos kiépítés mellett felekezetünk összes bajainak orvoslását a siker reményében megkísérelhetné. Oly szervezet volna az, mely egybegyűjtené az egész magyar zsidóságot, hogy az összetartás, a közös törekvés és a lelkesedés erejével megvédje felekezetünket minden jogtalan támadás ellen, de ugyanaz erővel egyszersmind legyőzné a legveszedelmesebb belső ellenségeket is: a közönyt, a hitelenséget és a szertehuzást.

Nem első kísérlet ez. Régebben a zsidó egyetemi ifjuság próbálkozott meg vele, de hiába. Most komoly férfiak kitartással és céltudatossággal fogtak hozzá az eszme megvalósításához. A gyűlést dr. *Grauer Vilmos* lelkes beszéddel nyitotta meg, bizonyítván, hogy felekezeti viszonyaink már nagyon is rászorultak arra, hogy egy hatalmas szervezet javításukra törekedjék. Az új egyesület céljait, programját, eszközeit dr. *Hevesi Simon* rabbi ismertette, ki az egész mozgalmat az Egyenlőség hasábjain közzétett cikkkel néhány héttel ezelőtt megindította. Tartalmas előadásából különösen két eszme domborodott ki, hogy a létesítendő egyesület célja első sorban a zsidó önérzet és az összetartozóság érzetének ápolása, s hogy mindezekelőtt a veszélyben forgó zsidó iskolák támogatását és fejlesztését írja zászlajára. Már maga ez a beszéd is, mely a jelenlévőkre nagy hatást tett, cselekvés számba mehet, mert oly köröket tett figyelmessé a magyar zsidó iskolák veszedelmére, melyek erről eddig aligha hallottak és melyek hivatva vannak az egész felekezet figyelmét erre a válságra irányítani. Meggyőződésünk, hogy ez a kérdés lesz az új egyesület kristályosodási pontja és ez a cél fogja a tagok ezreit az egyesület zászlaja alá hívni.

Ennek a gondolatnak adott kifejezést egyesületünk elnöke, *Stern Ábrahám* is, ki a többi felszólalók között saját álláspontjából ítélte meg igen érdekesen a kifejtett programot. „A jelenlévők legtöbbje saját szubjektív álláspontja szerint értékelte a változatos és bő programot, misem természetesebb tehát, mint hogy én a programnak azt a pontját emelem ki, mely hozzám mint tanító emberhez és mint az Orsz. Izr. Tanítóegyesület elnökéhez legközelebb áll, és ez a fenyegetett zsidó iskolaügy támogatása. Oly fontos kérdés ez, mely egész felekezetünk figyelmére érdemes, mert felekezetünk fenmaradása, fejlődése ennek a kérdésnek helyes megoldásától függ. Őszinte köszönetet mondok tehát az összehívóknak és az értekezlet felszólalóinak, hogy ezt a kérdést az új egyesület programjának központjává tették.

Az új egyesület — úgymond — tisztán csak társadalmi úton szervezkedjék. Álljon az távol a zsidóság hivatalos szerveitől, de keresse fel, foglalja egybe mindazon egyesületeket és szövetségeket, melyek már eddig is felekezetünk javára, egy-egy speciális cél istápolására, társadalmi úton keletkeztek. Ez egyesületek, melyek közül csak néhányat említek, az I. M. I. T.-et, az Izr. Közalapot, a Kézmű- és Földmívelési egyesületet, az Orsz. Izr. Tanítóegyesületet stb. oly erkölcsi erőt képviselnek,

melynek felhasználása az új egyesület megszilárdítására és céljaihoz közelebb hozná. Míg viszont a megalakítandó új egyesület, ha kapcsolatot teremt a meglévő életerős szervezetekkel, azok munkásságát kiegészíthetné, saját céljai szolgálatába állíthatná és ezzel egyszersmind a társegyesületek működését is új irányba tereíthetné.

Stern Ábrahám érdekes fejtegetései visszhangra találtak a jelenlevők közt. Még számosan szólaltak fel, kik mindannyian lelkesedéssel fogadták az új egyesület eszméjét. Csak *Szabolcsi* Miksa találta nagyon is bőnek a programot és elégtelennek etőnket e nagy célokkal szemben.

Az értekezlet azzal oszlott el, hogy az egybehívók újabb eszmecsere céljából még másokkal is érintkezésbe fognak lépni, hogy így a zsidó társadalom minél nagyobb rétegeit megnyerjék az eszmének.

Hymen. Tagtársunk *Benedek* Ábrahám székesfővárosi tanító nov. hó 10-én tartja esküvőjét *Holló* Ilonka kisasszonnyal. — Tagtársunknak, *Schlesinger* Benő tglói tanítónak Adél leányát nov. hó 3-án vezeti oltárhoz *Varga* Sámuel úr. — Ajkai tagtársunknak, *Weisz* Sámuel tanítónak két fia nősült e hónapban: Miksa fia okt. hó 20-án elvette *Hirschler* Gizi kisasszonyt Csékútról, Jenő fia pedig okt. hó 21-én *Vadász* Olga kisasszonyt Kispestről. — Központi választmányunk tagjának, *Csojági* Béla, a pesti fiárvaház polgári iskolája igazgatójának *Erzsébet* leányát eljegyezte *Bogyó* János gyáros, *Bogyó* Samu kir. tanácsos, a budapesti keresk. akadémia tanáranak fia. — *Löwy* Sámuel derecskei tagtársunknak Ármin fia november hó 11-én vezeti oltárhoz *Klein* Katica kisasszonyt Albertirsárol. — *Weisz* Dávid baranyamágocsi tagtársunk f. hó 17-én tartja esküvőjét *Handler* Hermin kisasszonnyal, *Handler* Márk tatai főrabbinak leányával.

Izrael története. *Stern* Ábrahám hittani könyvei, melyeket a bírálók és mindazok a hitoktatók, kik e könyveket évek óta használják, felette dicsérnek, új, átdolgozott kiadásban jelentek meg. A könyvek a közép- és polgári fiu- és leányiskolák I. és II. osztályai számára készültek és főképpen a közös iskolák hitoktatásánál váltak be kitűnően, de jó szolgálatot tesznek az izr. felekezeti polgári iskolákban is. Az I. kötet ára, mely az Ötkönyvet dolgozza fel 1.80 K, a második köteté, mely Izrael birodalmának történetét az első templom pusztulásáig öleli fel, 2 K. A könyvek megjelentek Singer és Wolfner könyvkereskedőknél.

Mire kell ügyelnünk az írásnál? Hasznos tudnivalók gyermekek és szülők számára. Írták *Erdős* Jakab bajai polg. isk. igazgató, *Erdős* Adolf és *Erdős* Mór székesfővárosi tanítók. Ára 30 fillér. Budapest, 1908. Kiadja az Erdős füzetek kiadója *Auer* Ignác kő-és könyvnyomda és papirkereskedő, Budapesten, VIII. ker. Rákóczi-út 11. szám. Szerzők az írás helyes módszerének irodalmi feldolgozása és terjesztése körül nagy érdemeket szereztek eddig is. A most megjelent kis népszerű füzetecske is jó szolgálatot tesz majd úgy a tanulóknak, mint a tanítóknak. Melegen ajánljuk tagtársainknak

Az Országos Rabbiegyesület Havi Közlönyének 7 és 8. száma okt. hó 1-én a következő tartalommal jelent meg: Istentiszteletünk I. A rabbikar tekintélye, írta dr. *Blau* Lajos. Szervezkedési mozgalmak, írta dr. *Bernstein* Béla. Lelkészkedjünk, írta *Mehr* Miksa. Kopenhágai emlékek, írta dr. *Venetianer* Lajos. Mit tegyünk, írta *Fischer* Gyula. Egyesületünkért, írta dr. *Löwy* Ferenc. Rabbik üdülő-telepe. Krónika. — A folyóirat szerkesztője dr. *Neumann* Ede, nagykanizsai főrabbi. Előfizetési ára évi 6 korona.

Hangok a szívekhez. Szónoklatok, írta dr. *Silberfeld* Jakab aranyosmaróti főrabbi. Ára 3 korona. Nyomatott Nyiregyházán Jóba Elek könyvnyomdájában. 1908. A könyv 14 egyházi szónoklatot tartalmaz, melyeket szerző legnagyobbbrészt — egynéhány alkalmi szónoklaton kívül — Nyiregyházán tartott, hol egy ideig hitszónok volt. A beszédek tartalmasságuknál, ötletességüknel és szép nyelvezetüknel fogva megérdemlik, hogy az ez iránt érdeklődők és a szakemberek elolvassák.

Teljes megélhetést nyújt a Gyorsírástudományi Társulat Goldberger szakiskolája Király-utca 98/b, mely teljes kiképzést nyújt úgy a gyorsírásban, mint gépirásban, könyvelésben stb. Vezetője: *Révai* Adolf székesfővárosi tanító-igazgató. Bővebbet a hirdetési rovatban.

Szerkesztői üzenetek.

I. L. B. Az elemi népoktatás ingyenességéről szóló törvény mind a mai napig sem szentesítve, sem kihirdetve nincsen; így tehát a végrehajtás módzatairól intézkedő utasítások sem jelenhettek eddig még meg. Hogy mi ennek a késedelmezésnek oka, azt nem tudjuk, annál kevésbé, mert a feltűnő tényről az egész sajtó egyértelműleg hallgat. A főrendiház már július 3-án fogadta el a törvényjavaslatot. Abban igaza van Önnek, hogy e késedelmezés éles ellentétben áll azzal a lázas sietséggel, mellyel e törvényt annak idején keresztülhajsolták.

Többeknek. A már okt. 1-én esedékessé vált harmadik korpótlék még nincs mindenhol kiutalványozva. Az ez iránt beadott államsegélykérvények még intézésüket várják a miniszteriumban. Az ezzel megbízott miniszteri tisztviselők szorgalmasan dolgoznak az elintézésükön. A késedelmezés oka valószínűleg az, hogy a legtöbb tisztviselő még egyéb államsegély kérvényekkel is el van foglalva, melyek szintén még elég nagy számmal várják a sürgős elintézését.



Hirdetmény.



Ezennel közhirrre tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (**XXIII. sorsjáték**) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárúsítóknak árusítás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása **1908. november hó 19. és 21-én** tartatik meg. A huzások a **Magyar királyi állami ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a huzási teremben, Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók.
Budapest, 1908. évi október hó 25-én.

**Magy. Kir. Szab.
Osztálysorsjáték Igazgatósága.**
Lukács. Hazay.

Pályázati hirdetés.

Rózsahegy r.-t. város izr. hitközségének iskolaszéke a népiskolájánál megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet.

Az állás az 1907. évi XXVII. t.-c. 2. és 3. §-ában megszabott díjazással (1100 kor. törzsfizetés, 360 kor. lakbér, 20 kor. kertilletmény és a szabályszerű évötödös korpótlék) van javadalmazva.

Pályázni kívánók okmányaikkal felszerelt kérvényöket, melyekben korukat, családi állapotukat és magyar, német és héber nyelvben való jártasságukat igazolják, f. é. december hó 10-ig az izr. iskolaszéknél nyujtsák be.

A megválasztott tanító köteles a reá bizott osztályon kívül a heti óraszám keretében az ének- torna és kézügyességtanítást is ellátni.

Az állás 1909. szeptember 1-én elfoglalandó.

Rózsahegy, 1908. évi november hó 5-én.

Bricht Nándor
iskolaszéki jegyző.

Dr. Policzer Bernát
iskolaszéki elnök.

Első Leánykihásító Egylet mint szövetkezet, Gyermek- és Életbiztosító-Intézet (Budapest, VI., Teréz-körút 40-42. Alapított 1863-ban). F. é. október havában 1,563.300 K értékű új biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,321.600 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 129.103 K 25 f. fizettetett ki. 1908. január 1-től aug. 31-éig bezárólag 16,691.500 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 14,353.400 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 1.245.537 K 81 f. és az intézet fennállása óta 13,643.242 K. 97 f. fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Kartársak figyelmébe!

A Gyorsírástudományi Társulat Gábelsberger-Markovics szakiskolája, Király-utca 98/b., a főváros legnagyobb és legkedveltebb iskolája. Ezen szakiskolában csakis szakavatott pedagógusok és okleveles gyorsírás-tanárok oktatnak, kik módszeres előadással a legrövidebb idő alatt fényes eredményeket mutatnak fel. A társulat legújabb intézménye, hogy ingyenes vitairási gyakorló-órákat tart, melyekre bárki, ki a magasfokú parlamenti gyorsírás iránt érdeklődik, jelentkezhetik. Ezen gyakorló órák vezetője dr. Halász Zoltán úr, parlamenti gyorsíró. A magyar-, német-, gyors-, gép-, helyes-, szépírás, valamint a kereskedelmi szaktárgyak tanulmányi ideje 5 hó és az összes tandíj 30 forint, tetszés szerinti részletekben. Tisztviselők és azok hozzátartozói, rokonok is, tetemes kedvezményben részesülnek. A végzett növendékeket az elnökség helyezi el. Elnök Forrai Soma, alelnök dr. Halász Zoltán és dr. Komor Gyula parlamenti gyorsírók. Felvilágosítást nyújt a szakiskola igazgatója, Révai Adolf szék. főv. tanító. Kartársak gyermekei nagy kedvezményben részesülnek.

===== Megjelent, új átdolgozott kiadásban =====

STERN ÁBRAHÁM

Izráel története I. és II. rész

olvasmányokkal, héber szemelvényekkel és nyelvi magyarázatokkal a közép- és polgári fiú- és leányiskolák I. és II. osztályai számára.

Az I. rész. Biblia történet a honfoglalásig Ára k. 1.80
A II. rész. A honfoglalástól az első templom elpusztulásáig „ „ 2.—

Megjelent: *Singer és Wolfner* könyvkereskedőknél, Budapest, VI., **Andrássy-ut 10. sz.**



Cs. és kir. sz. amerikai Cottage-szivólgrendszerű
HARMONIUMOKAT,
 valamint európai rendszer szerint leg-
 ocsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa,
 Budapest, X., Delej-u. 11. (Tisztviselőtelep.)
 Részletfizetésre 8 koronától feljebb.
 Tanerőknek és lelkészeknek % engedm.

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint
 és minden nagyságban
 pontos orgonaméretekkel templomok és szemináriumok
 részére mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasutállomásig.

Feiwele Lipót utódai

BUDAPEST,

IX., Ipar-utca 5. szám.



**Új árjegyzéket 1908. évre
ingylen és bérmentve küldünk.**

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület könyvkiadványai.

A könyv címe	Engedélyezési szám	Ára
Héber ABC szerk. Müller Adolf. 15. kiadás.	--- 30743/1906	---.40
Imakönyv (fordítás nélkül) 27.	30743/1906	---.80
Imakönyv Deutsch H. m. fordításával 22. „	--- 30743/1906	---.80
Mózes I. könyve Deutsch H. m. fordításával. 10. kiad.	47257/1907	---.80
„ II. 6.	30743/1906	---.80
„ III. 2.	30743/1906	---.80
„ IV. 2.	30743/1906	---.80
„ V. 3.	30743/1906	---.80
Bibliai történet I. r. a II. oszt. szám. szerk. Csukási F.	30743/1906	---.50
Magy. ABC-és olvasókönyv szerk. Müller A. 8. kiad.	47257/1907	---.48
Magyar olvasókönyv a II. osztály számára. szerk. Radó Vilmos. 11. kiadás	--- --- 47257/1907	---.68
Magyar olvasókönyv a III. o. sz. szerk. Radó V. 9. k.	30743/1906	---.76
Magyar olvasókönyv a IV. osztály számára. szerk. Radó Vilmos. 9. kiadás.	--- --- 38071/1908	---.94
Magyar olvasókönyv az V—VI. osztály számára. szerk. Radó Vilmos. 3. kiadás.	30743/1906	1.30
Magyar olvasókönyv a II. osztály számára. szerk. Barna Jónás. 4. kiadás.	--- --- 47257/1907	---.68
Magyar olvasókönyv a III. osztály számára. szerk. Barna Jónás. 5. kiadás.	--- --- --- 38071/1908	---.76
Magyar olvasókönyv a IV. o. sz. szerk. Barna J. 4. k.	38071/1908	---.94
Magyar nyelvkönyv a II. oszt. számára szerk. Pintér Ignác és Sebestyén Manó 2. kiadás.	38071/1908	---.30
Magyar nyelvkönyv a III. oszt. számára szerk. Pintér Ignác és Sebestyén Manó 2. kiadás.	30743/1906	---.40
Magyar nyelvkönyv a IV. oszt. számára szerk. Pintér Ignác és Sebestyén Manó 2. kiadás.	30743/1906	---.40
Német ABC-és olvasókönyv, szerk. Herczog Emil	30743/1906	---.40
Német olvasókönyv a II. oszt. számára szerk. Mendl Lajos 8. kiadás	--- --- 47257/1907	---.68
Német olvasókönyv a III. osztály számára szerk. Mendl Lajos 7. kiadás	--- --- --- 30743/1906	---.76
Német olvasókönyv a IV. o. sz. szerk. Mendl L. 5. k.	30743/1906	---.94
Német olvasókönyv az V—VI. oszt. számára szerk. Mendl Lajos 2. kiadás	30743/1906	1.30
Német nyelv- és olvasókönyv I. rész, magyarajku iskolák II. osztály számára. 4. kiadás.	47257/1907	---.64
Német nyelv- és olvasók. II. r., a magyarajku isk. III. o. számára. Szerk. Mendl Lajos 3. kiadás	38071/1908	---.76
Német nyelv- és olvasók. III. r., a magyarajku isk. 4., 5. és 6. oszt. szám. Szerk. Mendl L. 2. kiad.	38071/1908	---.94
Német nyelvkönyv I. rész, a II. osztály számára. Szerk. Mendl Lajos. 6. kiadás	--- --- 30743/1906	---.44
Német nyelvkönyv II. rész, a III. osztály számára. Szerk. Mendl Lajos. 4. kiadás	--- --- --- 30743/1906	---.54
Német nyelvkönyv III. rész, a 4., 5. és 6. oszt. számára. Szerk. Mendl Lajos. 3. kiadás.	38071/1908	---.76

A zsidó népiskolák számára a könyvpiacra megjelent felekezeti jellegű népiskolai tankönyvek közül egyedül a fent felsorolt könyveket engedélyezte a közoktatásügyi m. kir. Ministerium.

**Kartársak használjuk a mi könyveinket, ez egyesületünk
anyagi megerősödésének legbiztosabb módja!**

**Az egyesület kiadója: Singer és Wolfner
Budapesten, VI., Andrásy-út 10.**